

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

66 ncı Birleşim

16 . 5 . 1984 Çarşamba

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	621	3. — Norveç'e gidecek olan Ulaştırma Ba-	
II. — GELEN KAĞITLAR	621:622	kkanı Veysel Atasoy'un dönüşüne kadar Ulaş-	
III. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURU-		tırma Bakanlığına Bayındırlık ve İskân Baka-	
LA SUNUŞLARI	622	nı İ. Safa Giray'ın vekillik etmesinin uygun	
A) Gündem dışı konuşmalar	622	görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkere-	628
1. — Ordu Milletvekili Bahriye Üçok'un,		si (3/412)	
yaklaşan Hac mevsimi dolayısıyla Diyanet		4. — Fransa'ya gidecek olan Dışişleri Ba-	
Vakfının tutumu hakkında gündem dışı ko-		kkanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar	
nuşması.	622:624	Dışişleri Bakanlığına Devlet Bakanı A. Mesut	
2. — İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'		Yılmaz'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğü-	
nun, ekonomimiz hakkında gündem dışı ko-		ne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/413)	628
nuşması.	624:627	5. — Amerika Birleşik Devletlerine gide-	
B) Tezkereler ve Önergeler	627	cek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun	
1. — Malta'ya gidecek olan Millî Eğitim,		dönüşüne kadar Dışişleri Bakanlığına Devlet	
Gençlik ve Spor Bakanı M. Vehbi Dinçerler'		Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin	
in dönüşüne kadar Millî Eğitim, Gençlik ve		uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı	
Spor Bakanlığına Kültür ve Turizm Bakanı		tezkeresi (3/414)	628
M. Mükerrerem Taşcıoğlu'nun vekillik etmesi-		6. — Fransa'ya gidecek olan Devlet Baka-	
nin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkan-		nı ve Başbakan Yardımcısı İ. Kaya Erdem'in	
lığı tezkeresi (3/410)	627:628	dönüşüne kadar Devlet Bakanı ve Başbakan	
2. — Libya'ya gidecek olan Devlet Baka-		Yardımcılığına Maliye ve Gümrük Bakanı	
nı İsmail Özdağlar'ın dönüşüne kadar Devlet		Vural Arıkan'ın vekillik etmesinin uygun gö-	
Bakanlığına Sanayi ve Ticaret Bakanı H. Ca-		rüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi	
hit Aral'ın vekillik etmesinin uygun görüldü-		(3/415)	628:629
ğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/411)	628	7. — İsviçre'ye gidecek olan Çalışma ve	
		Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemlî'nin	
		dönüşüne kadar Çalışma ve Sosyal Güvenlik	

	Sayfa	Sayfa
Bakanlığına Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mehmet Aydın'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/416)	429	630:632
8. — Sanayi, Teknoloji ve Ticaret Komisyanunun «Et ve Balık Kurumu Kuruluşu Hakkında 115 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında 113 sayılı Kanun Hükmünde Kararname» nin Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonunda görüşülmesi gerektiğine dair kararı.	629:630	
9. — Ölüm cezasına mahkûm edilen İlyas Has hakkındaki dava dosyasının geri verilmesine dair Başbakanlık tezkeresi (3/417)	630	
IV. — SORULAR VE CEVAPLAR	630:647	
<i>A) Sözlü Sorular ve Cevapları</i>	630	
1. — Kars Milletvekili Ömer Kuşhan'ın, inşasından vazgeçilen Kars Şeker Fabrikasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/58)	630	
2. — İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, resmî araçların maksat dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Başbakanından sözlü soru önergesi, (6/60)	630	
3. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, bazı kurumlara ait gayrimenkullerin kira-larına ilişkin Başbakanından sözlü soru önergesi (6/62)	630	
4. — Ordu Milletvekili Hüseyin Avni Sağesen'in, fındık ihraç fonuna ilişkin Başbakan-dan sözlü soru önergesi (6/63)	630	
5. — İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, İran gezisinde yapılan harcamalara ilişkin Başbakanından sözlü soru önergesi (6/65)	630	
6. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, Köy Kanununda yapılacağı iddia olunan değişikliklere ilişkin Başbakanından sözlü soru		
su ve Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın cevabı (6/66)		630:632
7. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, bir şirketin Antbirlik'e olan borcunun ertelendiği iddiasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/67)		632
8. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağ-lar'ın, telefon santrali ihalesine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/68)		633
9. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, tütün üreticisine ve yabancı sigara ithaline ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/69)		633
10. — Kars Milletvekili Aziz Kaygısız'ın, Iğdır Entegre İplik Dokuma Mensucat Fabri-kasının yapımına ilişkin Sanayi ve Ticaret Ba-kanından sözlü soru önergesi (6/70)		633
11. — Diyarbakır Milletvekili Şeyhmus Bahçeci'nin, TIR güzergâhları ve transit taşı-macılığa ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/71)		633
<i>B) Yazılı Sorular ve Cevapları</i>		647
1. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbant-oğlu'nun, piyasada kullanılan faturalara ve fi-yat denetimine ilişkin sorusu ve Sanayi ve Ti-caret Bakanı H. Cahit Aral'ın yazılı cevabı (7/81)		647:648
V. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER		633
1. — Kütahya Milletvekili Ahmet Ekici'nin, Kütahya İli Gediz İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İç-işleri Komisyonu Raporu (2/33) (S. Sayısı : 50)		633:635
2. — Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Döner Sermaye Ka-nunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/479) (S. Sayısı : 51)		635:647

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

T. B. M. M. Genel Kurulu 15.5.1984 Salı günü saat 15.00'te açıldı.

Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu, «Beşinci Beş Yıllık Plan» hakkında,

Ankara Milletvekili Ali Bozer, faiz düzenlemeleri konusunda ve

Adana Milletvekili Cüneyt Canver de, geçmişte birtakım olaylara karışmış gençlerle ilgili olarak;

Gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Izmir Milletvekili Durcan Emirbayer'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Anayasa ve Adalet Komisyonlarından Kurulu Karma Komisyon raporu. (3/384) (S. Sayısı : 48) ve

Yurt dışına gidecek olan Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın dönüşüne kadar Devlet Bakanlığında Devlet Bakanı A. Kurtcebe Alptemoçin'in vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezeresi;

Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, Bakanın özel müşavirine ilişkin sorusuna (6/59) Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mehmet Aydın,

İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, tutuklanan bir işadamına ilişkin Başbakanın sorusuna (6/61) Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz ve

Kahramanmaraş Milletvekili Rıfat Bayazıt'ın, adli sicile ilişkin sorusuna (6/64) da, Adalet Bakanı M. Necat Eldem;

Cevap verdiler; soru sahipleri de cevaplara karşı görüşlerini açıkladılar.

Kars Milletvekili Ömer Kuşhan'ın, inşasından vazgeçilen Kars Şeker Fabrikasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından (6/58),

Ordu Milletvekili Hüseyin Awni Sağesen'in, fındık ihraç fonuna ilişkin Başbakanın (6/63),

İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, telefon santrali ihalesine ilişkin Ulaştırma Bakanından (6/68),

Gözlü soru önermeleri ilgili bakanlar Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından,

İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, resmî araçların maksat dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Başbakanın sözlü soru önermesi (6/60) soru sahibi ve Başbakan Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından,

Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, bazı kurumlara ait gayrimenkullerin kiralarına ilişkin Başbakanın sözlü soru önermesi (6/62) mehil verildiğinden ve

İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, İran gezisinde yapılan harcamalara ilişkin Başbakanın (6/65),

Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, Köy Kanununda yapılacak iddia olunan değişikliklere ilişkin Başbakanın (6/66),

Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, bir şirketin Antbirlik'e olan borcunun ertelendiği iddiasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından (6/67),

Sözlü soru önermeleri de, soru sahiplerinin birden fazla sorusunun gündemde yer alması nedeniyle, içtüzüğün 97 nci maddesi gereğince;

Ertelendiler.

İstanbul Milletvekili İbrahim Ural ile Sabit Batumlu'nun, Taşınmaz Malların Kiralanması Hakkında Kanun Teklifinin (2/25) (S. Sayısı : 47) reddedilmesine dair Adalet Komisyonu raporu kabul edilerek teklifin reddedildiği açıklandı.

16.5.1984 Çarşamba günü saat 15.00'te toplanılmak üzere birleşime saat 17.10'da son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Yıldırım Akbulut

Kâtip Üye
Samsun
Süleyman Yağcıoğlu
Kâtip Üye
İçel
Durmuş Fikri Sağlar

II. — GELEN KÂĞITLAR

16 . 5 . 1984 Çarşamba

Tasarılar

1. — Et ve Balık Kurumu Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1/79) (Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonuna - İçtüzüğün 35 inci maddesinin birinci fıkrasına göre)

2. — Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1/81) (Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonuna - İçtüzüğün 35 inci maddesinin birinci fıkrasına göre)

3. — 25.10.1963 Tarihli ve 353 Sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 8 inci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine ve 95 inci Maddesinin 3 üncü Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı (1/487) (Millî Savunma ve Adalet komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi : 15.5.1984)

Sözlü Soru Önergesi

1. — İzmir Milletvekili Mahmut Akkılıç'ın, yağlı tohum üretimine ve sıvı yağa yapılan zamlara ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/86) (Başkanlığa geliş tarihi : 15.5.1984)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN : Başkanvekili Yıldırım AKBULUT

KÂTİP ÜYELER : Cüneyt CANVER (Adana), Süleyman YAĞCIOĞLU (Samsun)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 66 ncı Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

III. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

1. — Ordu Milletvekili Bahriye Üçok'un, yaklaşan Hac Mevsimi dolayısıyla Diyanet Vakfının tutumu hakkında gündem dışı konuşması.

BAŞKAN — Gündeme geçmeden evvel, iki sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Yaklaşan Hac mevsimi dolayısıyla Diyanet Vakfı üzerinde konuşma talep eden Ordu Milletvekili Sayın Bahriye Üçok; buyurun efendim.

BAHRİYE ÜÇOK (Ordu) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 11 Nisan günü Devlet Bakanımız Sayın Kâzım Oksay Beyefendinin, Sayın Başbakan'dan sorduğum Diyanet İşleri Başkanlığına ilişkin sözlü sorularımın çoğunu yanıtlamamış olması ve gene bu sorulardan bir ikisi ile ilgili sürekli şikâyet mektupları almış olmam, bugün gündem dışı bir konuşma yapmama neden oldu. Ancak, bugünkü konum Diyanet İşleri Başkanlığının Atatürk ilkeleri ve lâiklik aleyhindeki açık ve belgeli tutum üzerinde oluyacak.

Sayın milletvekilleri, Diyanet İşleri Başkanlığı Hac Dairesi 30 Mart 1984 tarihli Resmî Gazetede yer alan bir yönetmelik değişikliği yapmıştır. Bunun parasal

bir nedeni vardır, o da şudur : Şimdiye kadar her yıl Hac sırasında bazı hacılara daha önceden aldıkları avanstan «artan parayı vakfa teberru ettim» diye her şeyden habersiz, dine bağlı insanlarımıza bir yazı imza ettirmekte ve Hactan artan paraları vakfa bağış kaydetmekte idiler.

Bu kez yeni yönetmelikte yapılan değişiklikle kimilerinin itirazlarını, hatta mahkemelere başvurularını (ki, mahkemeye verilen dilekçe yanımda) ortadan kaldırmak için artan paraların, sarf edilmeyen paraların Diyanet Vakfına bağış olarak kaydedileceği hükmü getirilmiş bulunmaktadır.

Sorun küçümsenecek gibi değil. Bu meblağ, dinî görevini yerine getirmek için feragat ve fedakârlık eden yurttaşlarımızın geçiminde önemli bir yer tutacak ölçülere varmaktadır. Genel bir hesaplama ile bu miktarın bu yıl 1,5 milyar lirayı bulacağını söylersem, durumu biraz olsun gözler önüne serebilirim sanıyorum.

Yeni yönetmelikle daha bir başına buyruk kuruluş haline dönüşen Diyanet İşleri Başkanlığı ve bu başkanlığın başında bulunan 4-5 kişinin kurduğu Diyanet Vakfı, bu yıl artan fiyatların da üstünde bir miktar, yani 396 bin lira gibi bir meblağın avans

olarak yatırılması kararını almış, bununla da yetinmeyerek neredeyse 400 bin liranın üstüne yüzde 5 daha koymuştur,

Hacı adayları bu parayı en az dört ay önce bankaya yatırıp, makbuzunu da buldukları illerin müftülüklerine vermek zorundadırlar. Bu 4 - 5 ay önceden alınan para Hac mevsimine kadar doğması muhtemel kur farkını karşılamak içindir; ama kur farkı doğmazsa, «sarf edilmeyen paralar Diyanet Vakfına bağış olarak kaydedilir» hükmü getirilmiştir.

Yurttaşlardan mektuplar alıyorum, bu konuda çok üzgünler. Diyorlar ki: «Biz hayrı kendi elimizle yapmak isteriz. Rızamız olmadan bizden artan paraları elimizden almak hangi yasada var?»

Sayın arkadaşlar, bu yeni yönetmelikle okuma bilmeyen ve Mekke'de sarf edecekleri riyalı otobüs içinde teslim alırken aliecele parayı alıp imzayı atan yurttaşın şikâyeti de böylece önlenmiş olacaktır. Yani, yurttaşların kimileri uyanık olup imza vermiyorlar, avanstan artan paraları geri istiyorlar ya, paraları da kimine hade ediliyor, kimine edilmiyor, kimi de mahkemeye başvuruyor ya, şimdi bu külfete de gerek kalmayacak. Yeni yönetmelik bu hakkı açıkça vatandaşın gasbetmekte, Hac yolcularını taşımacılardan, özel otobüs şirketlerinden güya kurtarma çabaları veren Diyanet İşleri yöneticileri elhamdülillah bu işin de üstesinden gelmişlerdir. Buna neden gerek görülmüştür. Binlerce hacının yazılmış şikâyet mektuplarını ortadan kaldırmak için.

Sayın arkadaşlar, ayrıca faizin her türlüünün haram olduğunu yazıp, söyleyen Diyanet İşleri Başkanlığı Hac mevsiminden dört - beş ay önce adaylardan topladığı 10 - 12 milyar lirayı aşan avansları bankalara yatırmakta ve faizini almaktadır. Yönetmelikte bu faizin ne olacağına dair hiçbir hüküm bulunmamaktadır. İslamın beş şartından biri olan Hac, son yıllardaki uygulamalar yüzünden dinsel görevlerini yerine getirmek isteyen yurttaşlarda bir huzursuzluk kaynağı olmuştur. Diyanet İşleri Başkanlığı, verilen müddet içerisinde müracaatını yapmayanları artık kabul de etmiyor. Aylarca öncesinden vatandaşın elinden büyük paraların çekilip toplanması, alınacak tedbirler mükemmel de olsa hiç de gerekmemektedir. Kaldı ki hizmet, bu dairenin iddia ettiği gibi düzenli ve eşit bir biçimde yerine getirilmiş de değildir. Başkanlık Hacı adaylarını (A), (B), (C) gibi gruplara ayırıyor, çok farklı mahallerde eşit olmayan bir biçimde, koşullarda barındırıyor.

Bunlardan üçüncü grup olanlar suyu ve tuvaleti de olmayan binalara yerleştiriliyor. Farklı muamele saadece yerleşim işinde olmuyor hacı adaylarına bu seneye kadar 1 000 riyal verilirken, kafiye başkanlarına 2 700 riyal verilmekteydi. Bu sene hacı adaylarına (dedikodular çıkınca) 1 800 riyal, kafiye başkanlarına gene 2 700 riyal verilecektir. Buna aslında hiç gerek yok ve her ne hikmetse, genellikle görevli gidenler hep aynı kişiler, yani belli kişilerdir.

Sayın milletvekilleri, yeni yönetmelikle bir kere daha kesinleşen duruma göre; hiç kimse Vakfın kiraladığı taşlar dışında bir seyahat acentasının taşımasına binemez: Sadece diplomatik pasaportu olanlar bunun dışındadır. Hem bin meşakkat, hem yüksek miktarda bir ödeme; Hükümetin liberal ekonomi anlayışına tam anlamıyla ters bir yön izliyor bu daire başkanlığı. Serbest rekabeti önlüyor. Bari paralar Devlet Hazinesine gitse; o da, yok. Tekelci bir yön izliyor ve başkanlık âdeta devlet içinde devlet olma çabasında.

Önemli konulardan bir diğeri de, yeni yayınlanan Hac Yönetmeliğinin 16. ncı maddesinde: «Her il müftülüğü bir Hac bürosu kurar» denilmektedir. Bu duruma göre, il müftülükleri, Hac işlerini düzenleyen bir büro, il müftüleri de Hac bürosu memuru gibi çalıştırılmakta ve asıl görevlerinden uzaklaştırılmakta. Böylece yılın en az yarısında müftüler, vaizler, imamlar Mekke'ye göç etmekte. Vatandaş bundan şikâyetçidir sayın arkadaşlar. Hepinizin takdir buyuracağı üzere il müftülerinin ve diğer personelin görevleri bunlar değildir. Devletin telefonu, araçları, memurları çalıştırılmakta, kâr ise özel bir vakıf olan Diyanet Vakfına ait olmaktadır. Vakıf gayesini gerçekleştirse, tüzüğünün hilafına harcamalar yapmasa, gene hoşgörüyle karşılanacaktır; ama fakir hastalar için tedavi kurumları açacağı, yoksullar için aşevleri ve bunun gibi hayır işlerine para sarf edeceği yerde, lüks lojmanlar satın alıp, üst düzey yöneticilerine tahsis etmektedirler, ya da Mercedes araba alıp bir üniversitenin hizmetine vermektedir; rektör veya dekanın.

Sayın arkadaşlar, hacılardan gelen bir şikâyeti daha dile getirmek istiyorum. O da Mekke'de kadın, erkek hepsinin bir odaya doldurulması ve tek tip elbise giydirilmesi cihetidir. Umarım Sayın Devlet Bakanı Oksay Beyefendi halktan gelen ve doğru olduğundan kuşku etmediğim bu şikâyetlerin giderilmesi için acilen tedbirler alırlar; yönetmeliğe yeni bir yön

verirler ve Hac gibi bir vicdan ve inanç işini birtakım parasal ve başka dedikodularla gölgelenmeye elverişli tekelcilerin ellerinden kurtarırlar.

BAŞKAN — Sayın Üçok, vaktiniz dolmuştur, tamamlayınız efendim.

BAHRİYE ÜÇOK (Devamla) — Teşekkür ederim; bağlıyorum efendim,

Sözlerimi bitirirken pek yakında Diyanet İşleri Başkanlığının Teşkilat Kanununda süratli bir değişikliğin yapılması için kanun kuvvetinde kararname hazırlandığını bilgilerinize sunmak istiyorum.

Şu kadarını da izninizle hatırlatayım ki, Atatürk'ün gerçekleştirdiği, biçim verdiği Diyanet İşleri Başkanlığı amaç ve kapsamını bu doğrultudan ayıracak maddelerle parlamentonun önüne çıktığı için Cumhurbaşkanı Sayın Korutürk zamanında geri çevrilmişti. İkinci kez; Senatodan görüşülmeden süresi dolarak yasalaşınca yine Cumhurbaşkanı tarafından Anayasa Mahkemesine gönderilmiş, Anayasa Mahkemesi bunu iptal etmişti.

Üçüncü deneme Danışma Meclisi zamanında yapıldı, fakat tepki hissedildiğinden zamanın bakanı tarafından geri çekildi. Şimdi dördüncü kez karşımıza kararname olarak getirilecek. Sayın milletvekilleri çok dikkatli olmazsa, bu hassas konu toplumun huzursuzluğuna neden olabilir. Her maddenin incelemeye tabi tutulması, enine-boyuna görüşülmesi, getireceği zararlı bir yanı varsa, peşin yargılardan sıyrılmış olarak ele alınması çok önemli bir görevdir. Her değiştirilen maddenin arkasında hangi emellerin yattığını tarihin gözlüğü ile incelemek için bunun kanun gücünde kararname olarak değil, yasa olarak çıkmasında sayılamayacak yararlar vardır.

Bilgilerinize sunar, hepinizi saygılarımla selamlarım. (Alkışlar)

2. — *İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, ekonomimiz hakkında gündem dışı konuşması*

BAŞKAN — Ekonomimiz hakkında konuşmak isteyen İstanbul Milletvekili Sayın Sabit Batumlu; buyurunuz efendim.

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Özal Hükümetinin uygulamakta olduğu ekonomik politika hakkında kısaca görüşlerimi arz edeceğim.

İçinde bulunduğumuz ekonomik durumdan da anlaşılacağı gibi, uygulanan ekonomik politika ülkeyi her geçen gün biraz daha bataklığa itmekte ve bunun neticesi olarak, iktidar partisinin ortadirek diye tanımladığı işçi, memur, köylü, emekli, dul ve yetim-

ler ile küçük esnaf her geçen gün biraz daha sıkıntı ve yoksulluk içine girmektedir.

Sayın Özal, Hükümeti devir aldığı gün, «Ben düzeni değiştiriyorum» diyerek, kendi düşünceleri doğrultusunda ve hiçbir öneri ve uyarıya kulak vermeden değişiklikleri yaptı. Ancak yakın tarihimizden hatırlayacağımız gibi, daha önce de meydanlarda nutuklar atarak, düzen değişikliğinden bahsedenler, milletin oylarını almayı başararak hükümetler kurmuşlardı. Ama o çarpıcı, renkli vaatleri hesapsız, plansız oldu, neticede bittiler, hayalden öteye gidemediler. Toplum çeşitli sıkıntılar içinde, her türlü anarşi ve kargaşanın esiri olmuştur. O günleri unutamadık ve unutmayacağız. Hele 12 Eylül 1980 sabahı kahraman Türk Silahlı Kuvvetleri ülke idaresine sahip çıkmasaydı, bugün ne gib durumlarla karşı karşıya kalacaktık, düşüncesini hafızalarımızdan çıkarmak mümkün değildir.

Vatandaşın desteğine mazhar olan Özal Hükümetinin iyi niyetle işe başladığını düşünüyorum. Vatandaşın, yeni işbaşına gelmiş bir hükümetin elinde sihirli değnek olmadığını idraki ve makul bir süre tanınması gerektiği düşüncesi içinde olduğunu kabul ediyorum. Ancak meselenin, enflasyonun aşağıya çekilmesi olduğunu durmadan tekrarlayanların pek çok şeyi birdenbire değiştirmelerine rağmen, enflasyonu aşağıya çekmek şöyle dursun, enflasyonu yerinde durdurmayı bile başaramamış olması ve üstelik artışını tahrik edici, körükleyici zincirleme yaptıkları zamlar vatandaşı daha şimdiden hayal kırıklığına uğratmışlardır.

Bu durumu ekonominin gereğidir diye anlayışla karşılamak mümkün değildir ve bu, millete yapılmış bir haksızlıktır. Düzeni değiştirme karşılığı içinde, bir oldubittiyle ortaya getirilen yerel seçimler de fırsatçılığın yeni bir örneğidir. Elbette ki, vatandaş oylarıyla iktidar yaptığı hükümetin daha iyi hizmet verebileceği düşüncesiyle, yerel seçimlerde Özal'ın partisini desteklemiştir. Şimdi buradan güç alan Özal yapmak istediği düzen değişikliğini daha da ileri götürerek, toplumun değer yargılarını dahi sarsıcı neticelerini hesaba katmadan bütün kapıları açmış ve seçim öncesi vaat edilen ödülleri şimdi dağıtmaya başlamıştır. Bu ödüllere yararlananlar Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana her zaman ortalarda dolaşan ve belirli aile fertlerinden oluşan kişilerdir. Bu kişiler her devirde yüzlerindeki peçeyi değiştirmeyi becerebilen kişilerdir.

Değerli milletvekilleri, Sayın Başbakanın dediği ortadirek bugün mevcut değildir; ama bir tavan vardır,

bir de taban vardır. Bu iki kesim arasındaki mesafe hızla açılmaktadır. Zenginler daha zenginleşiyor, tabandakiler daha da fakirleşiyor. İşte komünizmin aradığı ortam budur. Uygulanan ekonomik politikanın 12 Eylül öncesindeki istismar ortamını yeniden hortlatacağından ciddi endişeler duymaktayım. Tek güvencemiz, her zaman olduğu gibi yine Milletimiz ve Yüce Atatürk'ün inkılap ve ilkeleridir.

Sayın milletvekilleri, sizlerden istirham ediyorum; 6 Ocak 1961 günü bu kürsüden Sayın Fahri Özdilek tarafından okunan ve bugün meclis zabıtlarında mevcut olan Rahmetli Cemal Gürsel'in konuşmasıyla, Sayın Cumhurbaşkanımız Kenan Evren'in 7 Aralık 1983 günü yaptıkları Meclisimizi açış konuşmasını bir kere daha okuyunuz. Bugün içinde bulunduğumuz durumun değerlendirmesini yaparken bu iki konuşmadan alacağınız fikirler, inanıyorum ki sizleri aydınlığa götürecektir.

Yukarıda belirttiğim gibi, derin endişe içindeyim. Özal Hükümetinin bu anlaşılmaz tutumu neticesinde Türk Parlamentosu bir sarsıntı daha geçirecek olursa, gelecek felaket büyüktür ve bir daha demokrasi kelimesini söylemek fırsatını bizim neslimiz bulamayacaktır.

İSMAİL SARUHAN (Ankara) — Bağırmeden konuşsun Sayın Başkan.

SABİT BATUMLU (Devamla) — Sizlerin temsil ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisi, Atatürk'ün kurduğu Birinci Meclis kadar önem taşımaktadır ve taşıyor. Bu hususu Sayın Cumhurbaşkanımız da her fırsatta yaptığı konuşmalarında dile getirmişlerdir, bunun idraki içinde olmalıyız.

Sayın Özal'ın temsil ettiği Anavatan Partisi, ana zam partisi haline gelmiştir. Ülkeyi bu durumdan kurtarmak zorundayız. Sayın Özal'ın yabancı bir gazeteye verdiği demecini dün gazetelerde okudum. Sayın Özal bu demecinde, «Parlamento içi muhalefet bana karşı katı davranırsa erken seçime giderim» diye tehdit savuruyor. Geçenlerde de kendi Partisi içinde, «Bana karşı çıkarsanız seçime giderim» diyordu. Sayın Özal bu tehdit...

NEVZAT BIYIKLI (Artvin) — Rüyada mı gördün?

BAŞKAN — Sayın Batumlu, bir saniye lütfen. Şimdi bakınız, dilekçenizi okuyorum :

«Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

16.5.1984 günü Genel Kurulda ekonomi ile ilgili gündem dışı bir konuşma yapmama emir ve müsaadelerinizi rica ederim.»

Şimdi konumuz ekonomi.

SABİT BATUMLU (Devamla) — Ekonomi, tamam, ekonomiden bahsediyorum.

BAŞKAN — Ama, bilemiyorum nasıl ekonomi? Şimdi siz politika yapıyorsunuz; fakat gündem dışı konuşma esnasında bu politikayı yapamazsınız. Şimdi ekonomiden bahsedeceksiniz efendim. Lütfen bu çerçeve içerisinde konuşunuz ve konuşmanızı saptırmadan tamamlayınız efendim.

SABİT BATUMLU (Devamla) — «Buna karşı çıkarsanız seçime giderim» diyordu. Sayın Özal...

BAŞKAN — Devam etmeyiniz efendim. Seçimle ekonomiyi böyle bağdaştırdığınız zaman biz bunun altından kalkamayız.

SABİT BATUMLU (Devamla) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz, Hükümetin tutum ve davranışının ekonomide bugün ortaya getirdiği prensipler içerisinde elbette ki...

BAŞKAN — Efendim, müsaade ederseniz; bu husus takdire taalluk ediyor ise, benim takdirimi açıkça yüksek heyet önünde belirtiyorum : Ekonomiyle ilgili ne konuşuyorsanız konuşunuz; fakat sürtüşmelere meydan verebilecek, görüşmenin ve yüksek heyetin mehâbetini bozabilecek gündem dışı, mevzu dışı herhangi bir konuşmanıza müsaade etmiyorum efendim.

SABİT BATUMLU (Devamla) — Peki Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, ben konuşmamı burada keseceğim. Ancak şunun idraki içinde olmak zorundayız. Bugün 16 Mayıs 1984. 16 Mayıs 1983 günü siyasî partiler kurulmaya başladı. Bugün tam bir yılını idrak ediyoruz. Bu bir yıl içinde uygulanan ekonomik politikanın hangi noktadan hangi noktaya geldiğini sizlerin itilâına arz ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum, sağ olun. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, hepimizin ve özellikle Başkanlık Divanının ve Meclis çalışmalarının Türkiye Büyük Millet Meclisi İchtüzük hükümlerine göre yürütülmesi mecburiyeti vardır.

SABİT BATUMLU (İstanbul) — İchtüzüğün dışında bir şey değil Sayın Başkan.

BAŞKAN — Ben belki İchtüzük hükümlerini kendi görüşüme göre sizlerin istifadesine daha iyi bir şekilde sunabilmek için müsamahayla hareket ettiğimi zannediyorum. Ancak görüyorum ki, bu müsamaham şu veyahut da bu şekilde istismar olunuyor.

Şimdi, gündem dışı konuşmaları içtüzüğümüz tespit etmiş, müsaade ederseniz okuyacağım : «Meclis Genel Kuruluna duyurulmasında zaruret görülen olağanüstü acele hallerde (bakınız, «Genel Kurula duyurulmasında zaruret görülen acele hallerde) beşer dakikayı geçmemek üzere, Başkanın takdiriyle en çok üç kişiye gündem dışı söz verilebilir.»

Şimdi, bizim gündem dışı konuşmalarımızın hiçbirinde, benim kanaatime göre, Genel Kurula duyurulmasında zaruret görülen olağanüstü acele haller yoktu; ama.

VECIHİ ATAĞLI (Urfa) — O sizin kanaatiniz.

BAŞKAN — Ve bu madde benim takdirime bırakıyor konuyu efendim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim, ben sözümü bitireyim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Pardon, sözünüz bitti zannettim.

BAŞKAN — Şimdi biz bu maddeyi biraz geniş tutuyoruz. Siz sayın milletvekilleri bu çerçeveye içerisinde kaldığınız müddetçe bu anlayışımız devam edecektir. Aksi takdirde maddenin bu yazılış tarzına göre hareket etme mecburiyeti doğacaktır. Millî iradenin ve sizlerin beyanlarının tam, açık bir şekilde tezahür edebilmesi için Başkanlık Divanına yardımcı olmanızı sizlerden istirham ediyorum efendim.

Teşekkür ederim. (ANAP sıralarından alkışlar)

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz ben Genel Kurula bir uyarı yapmışımdır. 16 Mayıs 1984 günü ekonominin içinde bulunduğu şartları dile getirmişimdir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, şimdi karşılıklı konuşacağız. Sizin bu bahsettiğiniz konular hiç de duyurulmasında zaruret olan olağanüstü haller değil, bunu herkes biliyor, duyuyor ve konuşuyor efendim. (HP ve MDP sıralarından alkışlar)

Efendim ben yüksek heyetinize düşüncelerimi arz ettim. Sizlerin bu çerçeveye içerisinde hareket etmenizle bize yardımcı olacağınız ümidini taşıdığım için bu beyanda bulunuyorum ve konuyu kapatıyorum efendim.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, biraz önceki konuşmanızla ilgili söz istirham ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, ben bir açıklama yaptım, bir içtüzük maddesini okudum değil mi efendim? O hususta yüksek heyetin bu çerçeveye içerisinde hareket etmesini hatırlattım. Başka bir şey söylemedim efendim.

ÖMER KUŞHAN — Tamam efendim, onunla ilgili. Önemli, açıklanması gereken bir konu var, müsaade ederseniz, müsamahanıza sığınarak söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun. (HP sıralarından alkışlar)

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok değerli üyeleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleriyiz, şu anda Büyük Millet Meclisinde bulunuyoruz. Biraz önce Sayın Başkanın ifade etmiş olduğu bir cümle üzerinde size bir soru yöneltmek istiyorum. Burada politika yapmayınız diyorlardı Sayın Batumlu'ya, söyler misiniz lütfen biz burada ne yapmak üzere bulunuyoruz? (HP sıralarından «Bravo sesleri, alkışlar»)

BAŞKAN — Bakın şimdi efendim bir dakika.

ÖMER KUŞHAN (Devamla) — Müsaade ediniz.

BAŞKAN — Bir dakika müsaade buyurun.

ÖMER KUŞHAN (Devamla) — Sayın Başkan, zabıtları okutursanız görürsünüz.

BAŞKAN — Bir dakika efendim.

Biz, gündemle ilgili, konu ile ilgili konuşun, politikanın bu çerçeveye içerisinde konuşulmasının yeri yoktur diyoruz. Politikayı gidin, başka mevzularda, başka platformda ve burada başka bir zamanda konuşun. Burada politika konuşulur tabii. Lütfen; bugün ben ekonomi konuşacağım diyen bir arkadaşımız kalkıp politika konuşamaz diyor; evet diyoruz.

ÖMER KUŞHAN (Devamla) — Sayın Başkan size...

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Ekonominin politikasını konuştum Sayın Başkan, ekonomide politika vardır.

BAŞKAN — Evet efendim, diyorum, tekrar ediyorum; gündem dışı ne konuşmak istiyorsanız, bana yazılı olarak hangi konuda konuşacağınızı belirtmişseniz o çerçevede konuşacaksınız. Aksi takdirde.

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Ekonominin getirdiği politikayı konuşmak zorundayım.

BAŞKAN — Hayır öyle demiyorsunuz efendim. Ekonomiyi konuşacaksınız.

Sayın Kuşhan devam ediniz efendim.

ÖMER KUŞHAN (Devamla) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyelerinden bir tanesi bu mukaddes kürsüden Millet Meclisine hitap ederken, milletvekillerinden sataşma olur, sözü kesilirse Başkanlık Divanı buna müdahale eder ve konuşma imkânını sağlar. Lütfeder beni aydınlatır mı-

sınız; Başkanlık Divanı sık sık sözü keserse, o zaman kime müracaat etmek lazım? (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Bir dakika..

ÖMER KUŞHAN (Devamla) — Müsaade eder-seniz Sayın Başkan konuşmamı bitireyim.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, lütfen.

Hatibin konuşması ancak Başkan tarafından ke-silebilir. Bu da bir içtüzük hükmüdür; başkaları ta-rafından kesilemez. Bu nedenle sizin sözünüzü kes-me yetkisi içtüzükçe bana verilmiştir. (ANAP sıra-larından alkışlar)

ÖMER KUŞHAN (Devamla) — Sayın Başkan, verilecek cevap elbette ki, var; ama bundan daha ötesi polemige gireceği için, bundan sonraki hare-ketlerinizde tekrar ikaz etmek üzere bugünlük bu-nu bırakıyorum.

Diğer taraftan, Sayın Başkan size özellikle bir şeyi hatırlatmak istiyorum. Sizi muhatap aldığım için beni hoşgörülle karşılayınız lütfen. Büyük Millet Meclisi adına sizi muhatap alıyorum.

İSMAİL SARUHAN (Ankara) — Büyük Millet Meclisi adına olamaz; kendi adınıza ne diyorsanız onu söyleyin.

ÖMER KUŞHAN (Devamla) — Beyefendiler, sayın milletvekilleri, ben Büyük Millet Meclisinin bir üyesi olduğumun idrakindeyim, siz de lütfen o idrake varınız.

İSMAİL SARUHAN (Ankara) — «Meclis adı-na» diyorsunuz. Meclis adına olmaz, benim yetkimi kullanamazsınız.

ÖMER KUŞHAN (Devamla) — Sayın Başkan, diğer taraftan ben muhalefet partilerinden anamuhalefet partisinin bir milletvekili olarak tehditleri artık sevmiyorum, bunu çok iyi biliniz. Evet, iktidar partisinin mensubu olarak Meclise intisap ettiniz ve evet siz şu anda Meclisi yönetmek yetkisindediniz; ama hiçbir zaman sizin tarafsız olmanız gerektiği idrakinden uzak olmamanız iktiza eder. Bunu affınıza sığınarak hatırlatmak istiyorum, çünkü bundan evvel de birkaç defa Başkanlık Divanını işgal eden çok değerli Başkan vekillerinden iktidar partisi kanadına mensup olan ki bunu söylemek mecburiyetindeyim; ayırım yapmak istemiyorum, ama bunu başka şekilde izah etmek Türkçe'de mümkün değildir, hiçbir dilde mümkün değildir, o bakımdan bu ifadeyi kullanıyorum, çok tarafsız olması iktiza eder. Çok inanan bir milletvekili olarak, çok saygılı bir milletvekili olarak bu halinizin bizi rahatsız ettiğini hatırlatmak istiyor

ve hepimize saygılar sunuyorum. (HP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Sayın milletvekili arkadaşımız, Başkanlık Divanının tarafsızlığından şüpheye düşmüş olduğunu belirttiler. Bu onun görüşüdür. Her görüşe iltifat eden de olur, etmeyen de olur. Ben katiiyen bu görüşe iltifat etmiyorum (ANAP sıralarından «Biz de etmiyoruz» sesleri) Öyle zannediyorum ve iddia da ediyorum, tarafsızlığımıza en ufak bir şekilde şüphe düşürecek somut bir delil, olay, davranış ortaya koymak mümkün değildir.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Zabıtları tetkik ediniz Sayın Başkanım.

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Ekonomiye politika yapmadan nasıl anlatacağım söyler misiniz lütfen?

BAŞKAN — Müsaade edin efendim, kapatıyorum konuyu. Şimdi ben de size bu cümleyi söylemek istemiyorum; çünkü ben size çok açık olan bir içtüzük hükmünü okudum. Bundan maksadım şu idi : Siz de lütfen okuyunuz, hangi çerçevede bu hükümden istifa edebilirsiniz, bunu düşününüz demek istemişim. Bu şekilde de açık konuşmaya gerek görmemişim; ama beni mecbur ettiniz.

ÖMER KUŞHAN (Kars) — O içtüzük bizde de var Sayın Başkan.

BAŞKAN — Evet, işte okuyacaksınız efendim. Okuyacaksınız ve ona göre konuşacaksınız. Onu demek istedim; ama anlatamadım. (ANAP sıralarından alkışlar)

ÖMER KUŞHAN (Kars) — Evvela Başkanlık Divanının okuması ve ona çok iyi uyması gerekir.

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1. — *Malta'ya gidecek olan Millî Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanı M. Vehbi Dinçerler'in dönüşüne kadar Millî Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığına Kültür ve Turizm Bakanı M. Mükerrer Taşçıoğlu'nun vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/410)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, gündeme geçiyoruz.

Gündemimizin sunuşlar kısmında Cumhurbaşkanlığı tezkereleri vardır, okutup, ayrı ayrı bilgilerinize sunacağım :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Avrupa Konseyi faaliyetleri çerçevesinde yapılacak olan 4 üncü Avrupa Spor Bakanları Konferansına katılmak üzere 14 - 16 Mayıs 1984 tarihleri arasında Malta'ya gidecek olan Millî Eğitim Gençlik

ve Spor Bakanı M. Vehbi Dinçerler'in dönüşüne kadar; Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına, Kültür ve Turizm Bakanı M. Mürkerrem Taşçıoğlu'nun vekillik etmesinin, Başbakan Vekilinin teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenan EVREN
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

2. — *Libya'ya gidecek olan Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın dönüşüne kadar Devlet Bakanlığına Sanayi ve Ticaret Bakanı H. Cahit Aral'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/411)*

BAŞKAN — Diğer tezkereyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Türkiye - Libya Karma Ekonomik Komisyonu
11 inci Dönem Toplantısına katılmak üzere, 16 - 25 Mayıs 1984 tarihleri arasında Libya'ya gidecek olan Devlet Bakanı İsmail Özdağlar'ın dönüşüne kadar; Devlet Bakanlığına, Sanayi ve Ticaret Bakanı H. Cahit Aral'ın vekillik etmesinin, Başbakan Vekilinin teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenan EVREN
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

3. — *Norveç'e gidecek olan Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un dönüşüne kadar Ulaştırma Bakanlığına Bayındırlık ve İskân Bakanı İ. Safa Giray'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/412)*

BAŞKAN — Bir diğer tezkereyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Oslo'da yapılacak olan Avrupa Ulaştırma Bakanları Konferansına katılmak üzere 21 - 25 Mayıs 1984 tarihleri arasında Norveç'e gidecek olan Ulaştırma Bakanı Veysel Atasoy'un dönüşüne kadar; Ulaştırma Bakanlığına, Bayındırlık ve İskân Bakanı İ. Safa Giray'ın vekillik etmesinin, Başbakan Vekilinin teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenan EVREN
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

4. — *Fransa'ya gidecek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar Dışişleri Bakanlığına Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/413)*

BAŞKAN — Diğer bir tezkereyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
İktisadî İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD)
Bakanlar Konseyi Toplantısına ve Konsey Başkanlık Bürosunun üyeleri ve işçi sendikaları temsilcileriyle yapacağı toplantıya katılmak üzere, 16 - 18 Mayıs 1984 tarihleri arasında Fransa'ya gidecek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar; Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin, Başbakan Vekilinin teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenan EVREN
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

5. — *Amerika Birleşik Devletlerine gidecek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar Dışişleri Bakanlığına Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/414)*

BAŞKAN — Diğer tezkereyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Kuzey Atlantik Konseyinin Washington'da yapılacak olan Dışişleri Bakanları seviyesindeki olağan ilkbahar toplantısına katılmak, NATO üyesi ülkelerin Dışişleri Bakanlarıyla ikili görüşmeler yapmak ve New - York'da Birleşmiş Milletler Teşkilatı Genel Sekreteriyle temaslarda bulunmak üzere, 26 Mayıs - 6 Haziran 1984 tarihleri arasında Amerika Birleşik Devletlerine gidecek olan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'nun dönüşüne kadar; Dışişleri Bakanlığına, Devlet Bakanı A. Mesut Yılmaz'ın vekillik etmesinin, Başbakan Vekilinin teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenan EVREN
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

6. — *Fransa'ya gidecek olan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İ. Kaya Erdem'in dönüşüne kadar Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığına Maliye ve Gümrük Bakanı Vural Arıkan'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/415)*

BAŞKAN — Diğer tezkereyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
İktisadî İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD)
Bakanlar Konseyi Toplantısına katılmak üzere, 17 - 18 Mayıs 1984 tarihleri arasında Fransa'ya gidecek olan Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı İ. Ka-

ya Erdem'in dönüşüne kadar; Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığına, Maliye ve Gümrük Bakanı Vural Arıkan'ın vekillik etmesinin, Başbakan Vekilinin teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerinize sunarım.

Kenan EVREN
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

7. — *İsviçre'ye gidecek olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemlî'nin dönüşüne kadar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mehmet Aydın'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi. (3/416)*

BAŞKAN — Diğer tezkereyi okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Milletlerarası Çalışma Teşkilatı (ILO) nın 4 - 27 Haziran 1984 tarihleri arasında Cenevre'de yapılacak olan 70 inci Dönem Milletlerarası Çalışma Konferansına katılmak üzere İsviçre'ye gidecek olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemlî'nin dönüşüne kadar; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mehmet Aydın'ın vekillik etmesinin, Başbakan Vekilinin teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu bilgilerini sunarım.

Kenan EVREN
Cumhurbaşkanı

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

8. — *Sanayi, Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun «Et ve Balık Kurumu Kuruluşu Hakkında 115 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü Kuruluşu Hakkında 113 sayılı Kanun Hükmünde Kararname» nin Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonunda görüşülmesi gerektiğine dair kararı.*

BAŞKAN — Sanayi, Teknoloji ve Ticaret Komisyonunun İçtüzüğü'nün 35 inci maddesine göre verilmiş bir raporu vardır, okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Başkanlığınızca 19.12.1983 tarihinde Komisyonumuza havale edilen, Et ve Balık Kurumu Kuruluşu Hakkında 115 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü Ku-

ruluşu Hakkında 113 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Komisyonumuzun 10.5.1983 tarihinde yaptığı 6 ncı Birleşiminde görüşülüp incelendi.

Et ve Balık Kurumu ile Toprak Mahsulleri Ofisi 15 Aralık 1983 tarihli Resmî Gazetenin mükerrer sayısında yayınlanan Kuruluşların Bağlı Oldukları Bakanlıkların Değiştirilmesi ile ilgili işlemle; Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığına bağlanmıştır.

Komisyonumuz; adı geçen kuruluşlarla ilgili Kanun Hükmünde Kararnameleri inceleyip karara bağlamaya TBMM Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonunun ihtisası dahilinde olduğuna karar vermiştir.

Bu nedenle sözü edilen Kanun Hükmündeki Kararnamelerin İçtüzüğü'nün 35 inci maddesinin Birinci Fıkrası gereğince Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonuna havalelerini saygı ile arz ederiz.

Başkan
Fahir Sabunış
Bursa

Başkanvekili
Cevdet Karakurt
Diyarbakır

Sözütü
R. Kâzım Yücelen
İçel

Kâtip
Gürbüz Şakranlı
Manisa

Üye
Kâzım İpek
Amasya

Üye
Seçkin Fırat
Bolu

Üye
Kemal İğrek
Bursa

Üye
S. Hüsamettin Konuksever
Edirne

Üye
İsmet Oktay
Eskişehir

Üye
M. Kemal Togay
Isparta

Üye
Mustafa Şahin
Kayseri

Üye
İsmet Turhangil
Manisa

Üye
Faruk Dırık
Nevşehir

Üye
Nabi Poyraz
Ordu

Üye
Cemal Özdemir
Tokat

BAŞKAN — Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonu da aynı görüştedir. Adı geçen kanun hükmünde kararname Başkanlıkça Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonuna havale edilmiştir.

Bilgilerinize sunulur.

9. — *Ölüm cezasına mahkûm edilen İlyas Has hakkındaki dava dosyasının geri verilmesine dair Başbakanlık tezkeresi. (3/417)*

BAŞKAN — Başbakanlığın, İçtüzüğü'nün 76 ncı maddesine göre verilmiş bir tezkeresi vardır, okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 7.10.1984 gün ve 19-301/22776 sayılı yazımız.

Anayasal düzeni zorla değiştirmeye teşebbüs suçundan ölüm cezasına hükümlü İlyas Has hakkındaki dava dosyası ilgi yazı ekinde gereği yapılmak üzere sunulmuştur.

Hükümlü Vekili Avukat Kâsım Sönmez 9.5.1984 tarihli dilekçesiyle «Yargılanmanın Yenilenmesi» talebinde bulunduğundan, İlyas Haş'a ait dava dosyasının Millî Savunma Bakanlığına tevdi edilmek üzere Başbakanlığa iade edilmesini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

BAŞKAN — Tezkere konusu dosya Adalet Komisyonunda görüşülmüş ve tasarı olarak Başkanlığa intikal etmiştir. Henüz basılıp gündeme girmemiştir. Adı geçen dosya Başbakanlığa iade edilecektir.

Bilgilerinize sunulur.

IV. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) SÖZLÜ SORULAR VE CEVAPLARI

1. — *Kars Milletvekili Ömer Kuşhan'ın, inşasından vazgeçilen Kars Şeker Fabrikasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/58)*

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, gündemin «Sözlü Sorular» kısmına geçiyoruz.

Birinci sırada, Kars Milletvekili Sayın Ömer Kuşhan'ın, inşasından vazgeçilen Kars Şeker Fabrikasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi var.

Sayın Ömer Kuşhan?.. Burada.

Sayın Bakan?.. Yok.

Sözlü soru önergesinin görüşülmesi ertelenmiştir.

2. — *İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, resmî araçların maksat dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/60)*

BAŞKAN — İstanbul Milletvekili Sayın Sabit Batumlu'nun, resmî araçların maksat dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi.

Sayın Batumlu?.. Burada.

Sayın Başbakan?.. Yok.

Sözlü soru önergesinin görüşülmesi ertelenmiştir.

3. — *Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, bazı kurumlara ait gayrimenkullerin kiralarına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/62)*

BAŞKAN — Üçüncü sırada, Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, bazı kurumlara ait gayrimenkullerin kiralarına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi vardır.

10 gün mehil verilmiş olması nedeniyle, bu birleşimde görüşülemeyecektir.

4. — *Ordu Milletvekili Hüseyin Avni Sağesen'in, fındık ihraç fonuna ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/63)*

BAŞKAN — Dördüncü sırada, Ordu Milletvekili Hüseyin Avni Sağesen'in, fındık ihraç fonuna ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi vardır.

Sayın Hüseyin Avni Sağesen?.. Burada.

Sayın Başbakan?.. Yok.

Bu nedenle görüşülmesi ertelenmiştir.

5. — *İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, İran gezisinde yapılan harcamalara ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/65)*

BAŞKAN — İstanbul Milletvekili Sayın Sabit Batumlu'nun, İran gezisinde yapılan harcamalara ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesine geçiyoruz.

Sayın Sabit Batumlu?.. Burada.

Sayın Başbakan?.. Yok.

Sözlü soru önergesinin görüşülmesi ertelenmiştir.

6. — *Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, Köy Kanununda yapılacağı iddia olunan değişikliklere ilişkin Başbakan'dan sözlü sorusu ve Devlet Bakanı Kâzım Oksay'ın cevabı (6/66)*

BAŞKAN — Adana Milletvekili Sayın Cüneyt Canver'in, Köy Kanununda yapılacağı iddia olunan değişikliklere ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi.

Sayın Cüneyt Canver?.. Burada.

Sayın Başbakan?..

Başbakan adına Sayın Devlet Bakanı cevap verecekler.

Sözlü soru önergesini okutuyorum :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Sayın Başbakan Turgut Özal tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. 2.5.1984

Adana Milletvekili
Cüneyt Canver

16 Nisan 1984 tarihli gazetelerde Köy Kanununda yapılması öngörülen bazı değişikliklerle köylerde yaşayan yurttaşlara yeni vergi yükümlülükleri getirileceği yolunda haberler yer almıştır. Sayın Başbakan 18 Nisan 1984 tarihinde yine gazetelere yansıyan açıklamasında «Köylüye vergi yok» şeklinde konuşmuştur. Oysa İçişleri Bakanlığınca Köy Kanununda yapılması planlanan değişiklikler ayrıntılı bir taslak halinde Mart ayı sonunda Başbakanlığa sunulmuş bulunmaktadır. Söz konusu taslakta;

«Salma uygulamasının kaldırılarak, köy idaresinin görevlerini yerine getirmesini sağlayacak kaynaklarla donatılması üzerinde durularak bunların büyük ölçüde köyde yaşayanlardan elde edilecek gelirlere dayalı olması benimsenmiş ve bu amaçla aşağıdaki vergi ve harçlar yer almıştır.»

Yeni getirilen vergiler - Meclis vergisi, ilan ve reklam vergisi, eğlence vergisi, hayvan alım satımı vergisi.

Yeni getirilen harçlar - yapı izin harcı, işyeri açma izin harcı, yer işgal harcı, onay harcı, kaynak suları harcı, tellallık harcı.

Yukarıda belirtilen açıklamalar ve taslağa dayalı olarak :

1. Köylüye vergi getirecek misiniz?
2. Salma uygulamasının kaldırılması düşünüldüğüne göre, köy idaresine ne şekilde gelir sağlayacaksınız?
3. Taslağı kabul ettiğiniz takdirde eğlence vergisini köylümüzün yaşam standardına ne şekilde uygulamayı düşünümüyorsunuz?
4. Köy Kanununda yapılması düşünülen değişiklikler nelerdir? açıklayabilir misiniz?
5. Köy Kanununda yapılması amaçlanan değişiklikler kanun hükmünde kararname ile mi düzenlenecektir?

BAŞKAN — Sayın Başbakan adına Devlet Bakanı Sayın Kâzım Oksay; buyurun efendim.

DEVLET BAKANI KÂZIM OKSAY (Boflu) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Adana Milletve-

kili Sayın Cüneyt Canver'in Sayın Başbakanımıza yönettiği sözlü soru önergesine cevap vermek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Muhterem milletvekilleri, İçişleri Bakanlığınca son yıllarda yapılan çalışmalar sonucunda hazırlanan Köy Kanunu Tasarısı Başbakanlığa sunulmuş bulunmaktadır. Bilindiği gibi, 442 sayılı Köy Kanunu 1924 tarihinde kabul edilmiş, 60 yıl önceki ihtiyaçlara mükemmel bir surette cevap vermiş bir kanundur. Ancak, son 60 yıl içerisinde Türkiye'de pek çok gelişme olmuş ve bu kanun günün şartlarına cevap veremez hale gelmiştir.

Köy Kanununda müteaddit defalar değişiklik yapılması düşünülmüşse de konu daima siyasi istismar konusu yapılmış ve «köylüye vergi getiriliyor» teması işlendiğinden siyasal iktidarlar kanunda değişiklik yapılması yolunu terk etmişler ve bu nedenle mesele- nin her geçen gün biraz daha ağırlaşmasına sebep olmuşlardır.

Bugün köy bütçelerinin, imece çıkarıldıktan sonra kalan miktarı yok denecek kadar azdır. Bütçenin nakdi gelir olarak yılda 20 bin lirası olan köylerin sayısı çoğunluktadır ve bu köylerden yılda 300 bin ila 500 bin lira sadece personeline ödeyenler vardır. Bu paralar nasıl ödenmektedir? Bu paralar muhtarların el avuç açmak suretiyle ev ev dolaşarak topladıkları bağışlardan ödenmektedir. Artık köy muhtarları da haklı olarak bıkmış usanmışlardır; ancak, köylerine hizmet etme arzusuyla yürekleri dolu olan muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerimiz yine de bu çalışmalarına devam etmektedirler.

Konunun önemli yanı şudur : Köy idareleri gerçekten köylüye hizmet veren birer mahallî idare birimi haline getirilmek isteniyor mu, istenmiyor mu?

Anayasanın 127 nci maddesinde öngörülen mahallî idarelere, görevleriyle orantılı gelir kaynaklarının sağlanacağı hükmünü uygulamak mecburiyetinde miyiz, değil miyiz?

Köyü medeniyetin tüm nimetlerinden istifade eden bir yerleşim birimi haline getirmek kararında mıyız, değil miyiz?

Eğer bu sorulara cevabımız evet ise, gerekeni yapmanın ve bu idarelere hizmet veren kuruluşlar haline getirmenin yollarını hep birlikte aramak mecburiyetindeyiz.

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan tasarı, bu sorulara verilen evet cevabının bir sonucudur. Tasarı hangi yenilikleri getirmektedir? Bir kere köy ve köylerimize bağlı mahalle, kom, mezra gibi parçaların çoğalmasını önleyici hükümler getirilmiştir.

Köy yerleşim alanlarının 1/1000 ölçekli imar planlarına bağlanması ve ihtiyar heyetlerinin yapı ruhsatı vermesi öngörülmüştür.

Teknik elemene ihtiyaç bulunan hizmetlerde, kamu kuruluşlarının köylere teknik yardımda bulunmalarını sağlayacak hükümler getirilmiştir.

Köy derneği kaldırılarak, yerine belediye meclisinkine benzer köy meclisi getirilmiştir.

Köy kâtibi, sayman ve teknisyen gibi köy görevlilerini yalnız başına tutamayan köylerin, bu görevleri birleştirmek suretiyle ortaklaşa tutabilecekleri öngörülmüştür.

Köylere öz gelir kaynakları yaratılmak suretiyle, bunların malî özerkliklerini korumak amaçlanmıştır.

Kanun tasarısı ile Belediye Gelirleri Kanununa benzer bazı gelirlerden köyler de yoksun bırakılmamıştır. Yapılan hizmetlerin karşılığında bir gelir alınmasını normal karşılamak lazımdır. Bu gelirleri köy idareleri alıp, nereye sarf edeceklerdir? Tabii ki yine köylere. Böylece köylerden şehirlere toplu taşımacılık yapılabilen, kanalizasyonu olan, her evde suyu akan, çöpleri toplanan ve her türlü medenî ihtiyacı karşılanan bir köy yaratmak istiyoruz.

Bunun için geçenlerde oylarınızla kabul edilen 2380 sayılı Kanun değişikliğiyle devlet vergi gelirlerinden köylere de yardım yapılmasını kararlaştırdınız. Bu da Hükümetimizin köylere verdiği önemi göstermektedir.

Burada soru sahibi sayın milletvekilinin yazısından bir paragrafı okumak istiyorum. «Taslağı kabul ettiğiniz takdirde de eğlence vergisini köylümüzün yaşam şartlarına ne şekilde uygulamayı düşünmektensiniz?»

Sayın milletvekilleri, konu basınımızda da mizahî yönden ele alınmıştır, karikatürlere konu olmuş, fıkraların içerisine sokulmuştur. Burada bir noktayı vurgulamak istiyorum. Köyü ve köylüyü daha iyi tanımak için gayret sarf etmek lazımdır. Bugün Türkiye'mizde öyle köyler vardır ki, nüfusu 500'dür, ama 20 bin nüfuslu beldelerden daha fazla eğlence yeri vardır; sineması vardır, luna parkı vardır, çalgılı bahçeleri vardır, konserler verilir, spor müsabakaları, at yarışları yapılır. Çünkü bu 500 nüfuslu turistik köylerin yazın nüfusu beş bine, 10 bine çıkabilmektedir. Bugün az sayıda da olsa mevcut olan bu köylerin yarın daha da çok sayıda olmaması için hiçbir sebep mevcut değildir.

Sayın milletvekili, «Salma uygulamasının kaldırılması düşünüldüğüne göre, köy idaresine nasıl ge-

lir sağlayacaksınız?» diye sormakta ve kendi sorusunu bizzat kendisi cevaplandırmaktadır. Gerçekten de tamamen vergi niteliğindeki salma kaldırılarak yerine daha ziyade hizmet karşılığı alınan gelirler konmuştur.

Muhterem milletvekilleri, tasarı konuşmamın başında da söylediğim gibi İçişleri Bakanlığımızca hazırlanmış bir tasarıdır. Tasarı, Hükümetimizce son şekli verildikten sonra huzurlarınıza gönderilecek, sizlerin katkılarıyla olgunlaştırılacak ve son söz her zaman olduğu gibi yine Yüce Meclise ait olacaktır.

Saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Verilen cevabın kendi bilgilerinize aykırı olduğu görüşünde iseniz ve bu görüşünüzü açıklamak isterseniz buyurun efendim.

CÜNEYT CANVER (Adana) — Sayın Başbakanımız adına açıklama yapan Sayın Bakanımıza teşekkür ederim. Şu hususları da kısaca belirteceğim :

Sayın Başbakanımızın, «Köylüye vergi yok» demesine rağmen, köylüye vergi konacağını Sayın Bakan açıkladı. Köylüye vergi getirilmesinin nedenlerini de, «Onları çağdaş uygarlık düzeyine çıkarmak veya çağdaş uygarlığın imkânlarından yararlandırmak amacını güttüğünü» söyledi. Hemen şu soruyu yöneltmek isterim : Acaba bunun başkaca bir yolu yok mudur, sadece vergi midir bunun çözümü? Zira köylümüzün gelir düzeyi bellidir, girdisi çıktısı bellidir.

Bir de şunu açıklamak istiyorum : Sayın Oksay'ın örnek verdiği köyler vardır; Kadıköy, Ataköy, Erenköy, gibi.

Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Soru cevaplandırılmıştır.

7. — *Adana Milletvekili Cüneyt Canverin, bir şirketin Antbirlik'e olan borcunun ertelendiği iddiasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/67)*

BAŞKAN — Adana Milletvekili Sayın Cüneyt Canver'in, bir şirketin, Antbirlik'e olan borcunun ertelendiği iddiasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi.

Sayın milletvekilleri, İçtüzüğümüz 97 nci maddesi uyarınca; «Bir milletvekilinin, birden fazla soru önergesi, gündemde başka milletvekillerinin de soru önergesi varsa, aynı birleşimde görüşülemez» hükmüne istinaden bu soru önergesini görüşemeyeceğiz; bu nedenle erteliyorum.

8. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, telefon santrali ihalesine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/68)

BAŞKAN — 8 inci sırada yer alan, İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, telefon santrali ihalesine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi.

Sayın Durmuş Fikri Sağlar?.. Burada.

Sayın Durmuş Fikri Sağlar?.. Burada.

Önergenin görüşülmesi ertelenmiştir.

9. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, tütün üreticisine ve yabancı sigara ithaline ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi. (6/69)

BAŞKAN — Samsun Milletvekili Sayın Hasan Altay'ın, tütün üreticisine ve yabancı sigara ithaline ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi.

Sayın Hasan Altay?.. Burada.

Sayın Bakan?.. Yok.

Önergenin görüşülmesi ertelenmiştir.

10. — Kars Milletvekili Aziz Kaygısız'ın, Iğdır Entegre İplik Dokuma Mensucat Fabrikasının yapımına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi. (6/70)

BAŞKAN — Kars Milletvekili Sayın Aziz Kaygısız'ın, Iğdır Entegre İplik Dokuma Mensucat Fabrikasının yapımına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi.

Sayın Aziz Kaygısız?.. Yok.

Sayın Bakan?.. Yok.

Bu nedenle önergenin görüşülmesi ertelenmiştir.

11. — Diyarbakır Milletvekili Şeyhmus Bahçeci'nin, TIR güzergâhları ve transit taşımacılığa ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi. (6/71)

BAŞKAN — 11 inci sırada yer alan Diyarbakır Milletvekili Sayın Şeyhmus Bahçeci'nin, TIR güzergâhları ve transit taşımacılığa ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi.

Sayın Şeyhmus Bahçeci?.. Buradalar.

Sayın Bakan?.. Yok.

Önergenin görüşülmesi bu nedenle ertelenmiştir.

V. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Kütahya Milletvekili Ahmet Ekici'nin, Kütahya İli Gediz İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu. (2/33) (S. Sayısı : 50) (1)

BAŞKAN — Gündemin «Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler» kısmına geçiyoruz.

Birinci sıradaki 50 sıra sayılı, Kütahya Milletvekili Sayın Ahmet Ekici'nin, Kütahya İli Gediz İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifinin görüşülmesine başlıyoruz.

Komisyon?.. Burada.

Hükümet?.. Burada.

Komisyon raporunun okunup okunmamasını oylarınıza sunuyorum. Raporun okunmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Teklifin tümü üzerinde söz isteyen?..

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Sayın Başkan, teklifim hakkında bilgi vermek istiyorum.

BAŞKAN — Tabii efendim.

Söz alanları okuyorum :

Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın Abdurrahman Necati Kara'a ve şahsı adına Ahmet Ekici.

Sayın Abdurrahman Necati Kara'a?.. Yok.

Buyurun Sayın Ahmet Ekici.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; Kütahya İli Gediz İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkında (sıra sayısı 50) olan Kanun Teklifim dolayısıyla sizlere bilgi arz etmek için söz almış bulunuyorum.

Sayın milletvekilleri, Gediz İlçesi Kütahya'nın 98 kilometre Güneybatısında, Kütahya - Uşak yolu üzerinde, 14 bin nüfuslu bir ilçe. Kuruluşu çok eskiye dayanır. İktisadî yönden çevre ilçelere nazaran gelişmiş ve küçük Gaziantep olma yolunda bir ilçe.

Gediz deyince, şüphesiz ilk akla gelen 1970 senesindeki deprem. 28 Mart 1970 Cumartesi günü, saat 23.05 sıralarında, 7,2 şiddetinde bir deprem vukubulmuştu. Bütün ülke yasa boğuldu ve yapılan tespitlere göre de, toplam olarak 9 456 yıkık ve ağır hasarlı bina, 9 118 orta hasarlı bina, 7 179 az hasarlı bina; 1 086 kişi hayatını kaybetti, 1 250 kişi de yaralandılar. Depremin merkez üssü Gediz İlçesiydi. Gediz ve köylerinde ise, yine toplam olarak 5 837

(1) 50 S. Sayılı Basmayazı Tutanağa eklidir.

yıkık ve ağır hasarlı bina, 2 946 orta hasarlı bina, 2 158 az hasarlı bina; 972 kişi hayatını kaybetti ve 842 kişi de yaralandılar.

Sayın milletvekilleri, bu rakamların da ifade ettiği gibi, en çok hasar ve can kaybı Gediz İlçesindedir. Gediz tamamen yerle bir olmuş sayılabildi. Dehal yurt içi ve yurt dışı yardımları bu yöreye sevk edilerek yaralar sarılmaya çalışıldı. Gediz İlçe merkezinde 2 349 ailenin tamamen açıkta kaldığı tespit edildi. Bu aileleri yerleştirmek için yeni yerleşim yerleri tespit edilmeye çalışıldı. Bunun için iki görüş belirdi : Bunlardan birincisi, enkazları temizleyerek eski yerlerde yeni binalar yaparak evsiz vatandaşlara teslim edilmesi; ikincisi ise, başka bir yeni yerleşim alanında evler yapılarak felaketzedelere verilmesi.

O zamanki adıyla İmar ve İskân Bakanlığına bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Jeolojik Etüt Daire Başkanlığına 5.5.1970 tarihinde bu iki alternatif incelendirildi. Bu depremde Gediz İlçe merkezinde oturulamayacak hale gelen ve yanan yapıların yeniden yapılabileceği sahaları tespiti amacıyla yapılan jeolojik etüt sonucu, ihtiyaca cevap verebilecek zemin karakterinde ve büyüklüğünde uygun bir saha olarak eski Gediz'in 7 kilometre güneyinde Gediz-Uşak yolunun sağ kenarındaki Dainler Köyü hudutları içindeki bir alana taşınması uygun görüldü, Yani ikinci görüş benimsendi. Afet İşleri Genel Müdürlüğünün verdiği bu rapora göre de İmar ve İskân Bakanlığının 24.7.1970 tarih ve 042-3180 sayılı yazısı üzerine, 7269 sayılı Kanunun, 1051 sayılı Kanunla değişik 16 ncı maddesine göre Bakanlar Kurulunca 5.8.1970 tarihinde eski Gediz'in şimdiki yeri olan mevkiine taşınması kararlaştırılmıştır ve bu kararname sonucu inşaatlara bu mevkide başlanmış, kısa zamanda bitirilerek depremedelere teslim edilmiştir. Böylelikle, Bakanlar Kurulunun 5.8.1970 tarihli 7/1164 karar sayılı kararı ile Gediz yeni yerine fiilen taşınmış olmaktadır. 1970-1975 yılları arasında Hükümet Konağı ve diğer resmî kuruluşlara ait binaların da yeni yerleşim yerinde yapılması nedeniyle ilçe merkezinin fiilen bu alana taşınması tamamlanmış olmaktadır.

Yeni yerleşim yerinde kurulan yeni Gediz'de bugünkü durum ise, merkezî ve yerel yönetimin de kendilerini oluşturan bütün unsurlarıyla buraya geçtiği, idarenin işlem ve uygulamalarının süregeldiğidir. Halbuki, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 2 nci maddesinin (a) fıkrasında, «İl ve ilçe kurulması, kaldırılması, merkezlerinin belirtilmesi, adlarının değiştirilmesi, bir ilçenin başka bir ile bağlanması kanun ile yapılır» hükmü getirilmektedir.

İşte, 50 sıra sayılı Kütahya İli Gediz İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun Teklifim, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 2 nci maddesinin (a) fıkrası amir hükmünü yerine getirmek için taraftımdan verilmiştir. 14 senedir gerçek olan fiiliyata hukukilik kazandırmak amacını gütmektedir.

Teklifimin 2 nci maddesinde de, bu Kanunun 5.8.1970 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmesi öngörülmüştür. Bu suretle, anılan tarihten itibaren yeni yerleşme merkezi olan yeni Gediz'de faaliyetini sürdüren ilçe belediyesinin varlığı ve işlemleri hukukilik kazanmış olacaktır.

Sayın milletvekilleri, bu hukukî yönünden başka ve daha önemli yönü ise, bu teklifin sosyal yönüdür.

Bakanlar Kurulunun 5.8.1970 tarih ve 7/1164 karar sayılı kararıyla Gediz yeni yerine taşındı. Bakanlar Kurulu bu kararı alırken eski Gediz halkının bütünü ile yeni yerleşim yeri olan yeni Gediz'e taşınacağını düşünmüştür. Ancak depreme maruz eski Gediz'deki tahribat görmemiş veya az tahribat görmüş yapıların sahipleri zamanla eski evleri tamir ettirip oturulabilecek hale getirmişlerdir. Bu durum eski Gediz'de de hayatın yeniden canlanması sonucunu doğurmuştur. Böylece giderek yeni Gediz'den fiilen ayrı ve müstakil bir yerleşme yeri durumuna gelmiştir. 1970 senesinden bugüne kadar iktisadî hayatın gelişmesi sonucu yeni iş alanları doğmuş ve köyden kente akını hızlandırmıştır. Bu kentleşme süreci içerisinde köy kökenli işçiler, yeni Gediz'deki konut fiyatlarının yüksekliği karşısında daha ucuz olan eski Gediz'de yerleşmeye başlamışlardır. Bugün eski Gediz nüfusu depremden önceki nüfusuna yaklaşacak derecede çoğalmıştır ve 3 500-4 000 nüfuslu bir kasaba durumuna gelmiştir. Eski Gediz ile yeni yerleşim yerindeki yeni Gediz arasında 7 kilometrelik bir mesafe ve iki köy bulunmaktadır. Arada iki köyün olması ve 7 kilometrelik mesafeden dolayı yeni Gediz Belediyesiince burada bugüne kadar hiçbir hizmet götürülememiştir. Dolayısıyla eski Gediz'de bir sahipsizlik, bir yapı anarşisi doğmuştur. Vatandaş 10 senedir mağdur durumdadır. Depremden önce eski Gediz'de oturup da yeni Gediz'e taşınmayan, sonradan gelip de yerleşen ve mağduriyete uğrayan eski Gediz halkı, kendi belediyelerini kurmak için teşebbüse geçtiklerinde, bunun 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa göre imkânsız olduğunu gördüler. Bu görüştüğümüz kanun teklifi kanunlaşırsa eski Gediz halkına belediye kurma yolunu da açmış olacağız.

Burada akla şu soru gelebilir : Eski Gediz'de deprem riski bakımından tekrar yerleşmenin mümkün olup olmadığı belirlenmiş midir? Jeolojik açıdan eski Gediz'de deprem riski bakımından yerleşmenin mümkün olup olmadığı Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Deprem Mühendisliği Araştırma Enstitüsü tarafından incelenmiş, sonuç olarak da eski Gediz'de deprem riski açısından yerleşmenin mümkün olduğu görüşüne varılmıştır.

Değerli milletvekilleri, yukarıda izah ettiğim sebeplerden dolayı bu kanun teklifim Yüce Meclisimizce kabul edilip kanunlaştığı takdirde, 14 senelik bir durumu sürüncemeden kurtararak noktalamış olacağız.

Yüce Meclisinize tüm eski ve yeni Gedizliler adına şimdiden şükranlarımızı arz eder, saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın Abdurrahman Necati Kara'a; buyurun Sayın Kara'a.

MDP GRUBU ADINA ABDURRAHMAN NECATI KARA'A (Kütahya) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; Gediz'de 1970 yılı Mart ayında meydana gelen deprem felaketi, o zaman bütün milleti üzmüş ve Devlet Millet ele ele yeni bir Gediz şehri inşa edilerek yaraların sarılmasına çalışılmıştır. Ancak, yeni şehir deprem bakımından daha emliyetli, yeni bir araziye kurulmuş, o tarihten beri tüm resmî yapılar da buraya yapılmış ve yapılmaktadır. Ancak, bu olayla eski Gediz adını alan asıl Gediz şehri 4 binin üzerinde bir nüfusla meskûn bölge olarak hayatini sürdürmüş olmasına rağmen, üvey evlat durumuna düşmüştür. Eski Gediz hukuken ilçe merkezi olmasına mukabil, hiçbir Devlet ve belediye hizmetinden yararlanamamış, bu bölgede oturan insanlar her şeyden mahrum ve mağdur olmuşlardır. Yeni Gediz'de ise, hukukî dayanaktan yoksun olmasına rağmen, devam ettirilen hizmetler sebebiyle zaman zaman hukukî ihtilaflar ve sorunlar çıkarmıştır. O bölgede 14 yıldır kangren olmuş bir yarayı tedavi edeceğinden ve bu eskimiş yaranın tedavisi için MDP olarak teklifi uygun bulduğumuzu arz etmek istiyorum. Aynı zamanda hiçbir mülkî statü uygulanmayan eski Gediz'de oturan vatandaşlarımıza yeni bir belediye kurmak imkânını da vereceğinden o bölgeyi rahatlatacak, çıkan huzursuzluk ve ihtilafları ortadan kaldıracak, eski Gediz'e hizmet gitmesi imkânını verecektir.

Bu düşüncelerle birinci derecede deprem bölgesi olan yörenin yeni bir deprem felaketinden de korunabilmesi için UNESCO - UNDP Balkan Bölgesindeki Deprem Riskinin Azaltılması Bölgesel Avrupa Projesinden de yararlanması temennisiyle MDP olarak, her doğru ve ülke yararına olan konuda ortaya koyduğumuz olumlu görüşü bu teklifi uygun karşılayarak tekrarladığımızı belirtir, saygılar sunarım.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen?.. Yok.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 1'i okutuyorum :

Kütahya İli Gediz İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — Kütahya İli Gediz İlçesinin merkezi yeni yerleşim merkezi Yeni Gediz'e nakledilmiştir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2'yi okutuyorum :

MADDE 2. — Bu Kanun 5.8.1970 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3'ü okutuyorum :

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylamadan evvel söz almak isteyen?.. Yok.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2. — *Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Döner Sermaye Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu. (1/479) (S. Sayısı : 51) (1)*

(14 51 Sıra Sayılı Basmayazı Tutanağına eklidir.)

BAŞKAN — İkinci sıradaki 51 sıra sayılı Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Kanun Tasarısının görüşülmesine başlıyoruz.

Komasyon?.. Burada.

Hükümet?.. Burada.

Komasyon raporunun okunup okunmamasını oylarınıza sunacağım : Raporun okunmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Tasarının tümü üzerinde Sayın İsmail Şengün, Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına; Sayın Enver Özcan, Halkçı Parti Grubu adına; söz istemişlerdir.

Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın İsmail Şengün; buyurunuz efendim.

MDP GRUBU ADINA İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Sayın Başkan, değerli üyeler; bugün 16 Mayıs 1984. Kuruluşunun 1 inci yılını idrak eden Milliyetçi Demokrasi Partisinin bir üyesi olarak Yüce Meclise derin saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

Görüşmeye başladığımız kanun tasarısının konusu şudur : Gümrüklerde bulunan ve tasfiyesi öngörülen malların satış ve tasfiyesi için döner sermaye işletmeleri kurulması öngörülmektedir ve bunların bir merkezden düzenlenip yönetilmesi için de bir genel müdürlük kurulması tasarlanmaktadır.

Sayın milletvekilleri, uzun yıllardan beri söz konusu edilmiş bir soruna Hükümet tarafından çözüm getirilmek istenmektedir. 1946 yılından beri defter kayıtlarına göre gümrüklerde 150 milyarın üzerinde mal birikmiş, gümrüklerin bütün depo, antrepo ve sundurmaları bu mallarla dolmuş ve fakat özellikle 1975 yılından itibaren bu malların tasfiyesi üzerinde, bu malların tasfiyesi konusunda alınan tedbirlere rağmen, bugüne kadar gümrüklerdeki bu tıkanıklığın giderilmesi mümkün olmamıştır. Bu nedenle Hükümet bu sorunun çözümü için bugün yeni bir öneriyle, yeni bir tasarıyla Büyük Millet Meclisinin huzurundadır. Yapılması düşünülen iş, basit bir işletmecilik, bir ticarî faaliyettir. Hükümet bu ticarî faaliyetin kotalarını için Maliye ve Gümrük Bakanlığına bağlı bir döner sermayeli kuruluş öngörmektedir, bir genel müdürlük düşünmektedir. Bu genel müdürlüğe bağlı olarak da ihtiyaca göre, uygun görülecek yerlerde işletmeler açılması tasavvur edilmektedir.

Değerli milletvekilleri, bu genel müdürlük ve bağlı olduğu işletmeler neleri yapacaklar, neleri başaracaklar; kısaca bu konu üzerinde durmak isterim.

Bu genel müdürlük, tasfiye edilecek eşyayı dahilinde ve gümrüksüz satış mağazalarında satacaktır ya

da sattıracaktır. Bu genel müdürlük, gümrüklerde veya diğer yerlerde depolar, mağazalar ve satış reyonları açacak veya açtıracaktır. Tasfiye edilebilir duruma gelen eşyadan yurt dışından satış imkânı olanları ihraç edecek veya ettirecektir. Tasfiye edilebilecek hale gelen eşyanın satışa sunulmadan önce özelliklerine göre bakımı, tamiri ve ambalajlanmasını yaptıracak veya yapacak, gerektiğinde bunların parça halinde satışını temin edecektir. Bu genel müdürlük, kaçak ve kaçak zannıyla yakalanan eşya ile yolcu beraberisi eşya için sundurmalar, antrepolar, ambarlar ve açık sahalarda işletilebilecektir ve nihayet bu genel müdürlük, özellikle karayolu sınır gümrük kapılarında her türlü boşaltma, tahmil, tahliye, nakliye, aktarma ve hamallık işlerini yürütecektir.

Değerli arkadaşlarım, gümrüklerde son yapılan ve elde mevcut sayımın gösterdiği verilere göre, Ekim 1983 itibarıyla 22 500 TIR kamyon dolusu eşya ile 14 000 adet vasıta bulunmaktadır. Tabii Ekim 1983 ten günümüze gelinceye kadar bu eşyalar artmış bulunmaktadır; ancak henüz kayıtları yoktur.

Bundan önceki Hükümet döneminde konuya çözüm getirmek amacıyla yaklaşılmış ve daha önceki yıllarda tadil edilen Gümrük Kanununa uygun olarak Hükümetin çıkardığı bir tüzük ile bu malların tasfiyesinin hızlandırılması için o zamanki Gümrük Bakanlığı ile Devlet Malzeme Ofisi ve Sümerbank'ın işbirliği yapması öngörülmüştü. Şimdi, sebebi açıkça ortaya konmayan nedenlerle bu işin Maliye ve Gümrük Bakanlığı içinde bir daire, bir genel müdürlük tarafından yürütülmesi düşünülmektedir ve bunun için Bütçeden tahsis öngörülen sermaye 100 milyon liradır.

Değerli arkadaşlarım, 1946 yılından bu yana, defter kayıtları 150 milyar civarında gösterilen bir işi, ki bugünkü değerinin belki trilyonlara varması dahi mümkündür; bu iş bugün Hükümet tarafından ilk ağızda 100 milyon lira tahsis edilmek suretiyle çözümlenmek istenmektedir. Son iki ya da üç yıl içinde, Devlet Malzeme Ofisinden istenen satış yardımıyla takriben 8 milyar lira civarında gelir temin edilmiş ve 25 binin üzerinde vasıtanın satılması imkânı doğmuştur. Bunun yanı sıra Sümerbank bu konuda tüzüğün kendisine tahmil ettiği sorumluluğu yerine getirmek için teşkilatlanmış, yurt içinde bulunan 470 civarındaki satış mağazasını da kullanmak suretiyle bu imkânı da elinde bulundurmamak suretiyle 3 milyar lira civarındaki malın satılmasını temin etmiştir. Şimdi Hükümet yeni bir kuruluş öngörmekte, ekonomik faa-

liyetlerde, fakat ticarî alanda işgal edecek bir yeni kuruluş; döner sermayeli bir genel müdürlük olarak düşünülmektedir.

Bizim görüşümüz odur ki, bu kadar kapsamlı bir iş için, yeni tamir atölyeleri ihdas etmek, yeni depo ve sundurmalar açmak, memleketin dört bir yanında yeni satış mağazaları kurmak ve bunlar için yeni kadrolar tahsis etmek suretiyle bir ölçüde tasarruf kaidelerinin de dışına çıkılarak, bu işin üstesinden gelinmesi mümkün değildir.

Değerli arkadaşlarım, mevcut iki kuruluş; Devlet Malzeme Ofisi ve Sümerbank, kendisine verilen mal ve araçları bugüne kadar elden çıkarabilmiştir. Çünkü onların mevcut olan teşkilatları bu işe hasredilmiş ve böylece gümrükte tasfiye için bekleyen malların, biraz önce değindiğim gibi, 11 milyarlık kısmının satılması imkân dahiline girmiştir.

Bu arada, Devlet Malzeme Ofisinin satışlarla ilgili bazı faaliyetlerinde, suiistimal de tespit edilmiş ve bu suiistimali önleyecek tedbirler alınması yerine, Devlet Malzeme Ofisine takriben bir yıldan beri yeni olarak satılacak araç verilmemeye başlanmıştır. Bununla beraber, Sümerbank'ın faaliyetlerinde bugüne kadar bilinen herhangi bir şikâyet vuku bulmamıştır. Satışa arz edilecek malların Sümerbank mağazalarında satılacağı günlerde birtakım yığılmaların olduğu, birtakım kişilerin işin kaymağını almak için kapıları tuttuğu ifade edilmişse de, Hükümetin şimdi önermekte olduğu tedbir ile, Hükümetin şimdi önerdiği organizasyon ile de aynı hadiselerin tekrerrüt etmemesi mümkün olmayacaktır.

Sayın milletvekilleri, öngörülen 100 milyon Türk Lirası ön sermaye ile yurdun kaç yerinde yeterli mağaza açılabilir? Hangi tamir, bakım üniteleri kurulabilir? Ne kadar usta istihdam edilebilir? Ne kadar antrepo depo yeri kiralanabilir? Takdiri sizlere bırakıyorum.

Bu kadar kapsamlı bir iş için, bu kadar az bir bütçe ödeneğinin başarılı bir faaliyete yol açacağını sanmıyoruz.

Diğer taraftan, yıllardan beri üzerinde durulan bir konu ve özellikle bugünkü Hükümetin seçim platformunda açıkça ifade ettiği bir konu; yani devlet dairelerinin, bürokrasinin tıkanması konusu, bu tasarı dolayısıyla yeniden zihinleri işgal etmektedir. Hükümet, bilgili, tecrübeli bir kuruluş olarak seçim arena-larında ekonomik faaliyetlerin üstesinden gelebileceğini iddia etmiştir. Şimdi Hükümet, yakındığı bürok-

rasiye gene bir ticarî faaliyeti teslim etmek istemektedir.

Değerli arkadaşlarım, bu tip bir davranışın altında yatanı anlamak mümkün değildir. Bir ticarî faaliyeti bir bakanlığın bünyesi içinde, kadroları memuriyet olan kişilerle yürütmenin sakıncalarına, bu kürsüden ifade edildiği gibi defaatle, Hükümetin kendi programı içinde de dikkatle yer verilmiş ve ekonomik faaliyetlerin serbest pazar veya piyasa ekonomisi içinde yürütülmesinin en doğru yol olacağı defaatle belirtilmiştir.

Bununla beraber, görüşmekte olduğumuz bu tasarı, özellikle bu yönüyle Hükümetin düşüncesine, ortaya koyduğu felsefeye tamamen zıt ve ters düşmektedir.

Değerli arkadaşlarım, Devlet Personel Kanununa göre kadrolarda istihdam edilecek kişiler, elemanlar hangi ölçülerde ticarî faaliyet yapabileceklerdir; hangi ölçülerde bir malın fiyatını tespit edecekler, onu pazarlayabileceklerdir; hangi ölçülerde malları kullanılabilir düzeye getirecek yeteneklere sahip olacaklardır? Maaşla gördürülen bir işin, özellikle bu alanda yeterli sonuç vermeyeceği, sanıyorum hepinize teslim edilecek bir gerçektir.

Bu tasarıda bir kadro cetveli de söz konusu edilmemiştir. Halbuki bu tip tasarılar söz konusu edilen kuruluşların kadrolarının nasıl olacağı; 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 5 inci, 10 uncu derece kadrolarda kimlerin hangi unvanlarla istihdam edileceğinin belirtilmesi gerekirdi; ancak, Hükümet buna lüzum görmemiş, yeni çıkarılması mutasavver kanun hükmündeki kararnamele bu işi çözümleneceğini ifade etmiştir. Sanıyorum kanun tekniği itibarıyla bu da nakisedir.

Değerli arkadaşlarım, ANAP Hükümet Programının 12 nci sayfasından şu kısmı aldım : «Yeterli, kaliteli, ucuz mal ve hizmet; müdahale ve tahditleri asgariye indirerek pazar ekonomisi uygulanarak ve ekonominin tabii kanunlar içinde gelişmesi sağlanarak verilecektir» denilmektedir.

Şimdi gümrüklerde bulunan ve tasfiyesi öngörülen, belki trilyonlara varan mallar için nerede pazar ekonomisi, nerede müdahalelerin asgariye indirilmesi ve niçin daha iktidarının altıncı ayında liberal felsefe ile işbaşına gelen Hükümet, bir ölçüde ticarî bir faaliyeti kendisine meşgale edilmektedir; anlamak mümkün değildir.

ANAP, memleket idaresine tutarlı ve özellikle ileri görüşlü bir iktisadî zihniyet getirmeyi vaat ediyordu. Şimdi milyarlarla, belki trilyonlara varan bir

iş için sadece bir döner sermaye ile ve bir genel müdürlükle iktifa etmeye çalışmaktadır. Bilgili, uzak görüşlü ve iş bitirecek bir idarenin ticarî esaslı bir ekonomik faaliyet için önerdiği, döner sermayeli bir devlet dairesi mi olmalıydı?

Değerli milletvekilleri, 1950 yılında işbaşına gelen bir iktidar, liberal ekonomiyi uygulamak için programına ağırlık vermiş bulunuyordu. Bu iktidar üç ya da dört yıl geçtikten sonra bir önceki döneme rahmet okutacak ölçüde devletçi olmuştur. Bugün altı ay sonra liberal ekonominin serbest piyasa ekonomisinin şampiyonluğunu yapmak isteyen Hükümetimiz aynı şekilde devletçi, ekonomiye müdahaleci bir zihniyet içine girmiş bulunmaktadır.

BAŞKAN — Sayın Şengün, süre dolmuştur, lütfen tamamlayın.

ISMAIL ŞENGÜN (Devamla) — Teşekkür ederim.

Kanun tasarısıyla ilgili genel görüşmelerimizi arz etmiş bulunuyoruz.

Takdirin Yüce Meclise ait olduğunu belirtirken, Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubu adına hepinize en derin saygılarımızı sunarız. (Alkışlar)

BAŞKAN — Halkçı Parti Grubu adına Sayın Enver Özcan; buyurun .

HP GRUBU ADINA ENVER ÖZCAN (Tokat) — Sayın Başkan, değerli üyeler; konuşmama başlamadan önce kuruluş yıldönümünde Milliyetçi Demokrasi Partisini partim ve kendim adına en iyi dileklerle kutlar, demokratik yaşamımızın vazgeçilmez bir unsuru olarak bu değerli kuruluşa başarılı bir yaşam dilerim. (Alkışlar)

Sayın üyeler, görüşmekte olduğumuz tasarı Gümrük Kanununa göre tasfiye edilecek eşya hakkında Döner Sermaye Kanun Tasarısı getirmekte ve uzunca yıllardan beri çeşitli nedenlerle gümrük ötesi alanda yığılmış ve yığılmakta olan ve değeri milyarlarca lirayla ifade edilen malların tasfiyesini hızlandırmayı amaçlamaktadır.

Parasal karşılığı bu kadar büyük miktarlara ulaşan ve bekledikçe değer yitiren; ama değer yitirken de, Devlete yük teşkil eden bu malların hızla ve rasyonel bir biçimde tasfiye edilmesi gereği açıktır. Geçmiş yıllarda bu malların yer yer merkezî ve yerel kamu hizmetlerine tahsisi ya da özele satışı gibi yollara başvurulmuş olması soruna çözüm getirmekten uzak kalmıştır.

Şimdi bu tasarı, ilke olarak çözüme daha yakın bir yöntem getirerek bir döner sermayeli genel mü-

dürlük kurmaktadır. Biz, Halkçı Parti olarak, depolarda yığılı malların tasfiye edilerek ekonomiye kazandırılmasını amaçlayan her girişimi desteklemeye hazırız. Çünkü sorun, artık kronikleşmiş bir hastalığın bir an önce giderilmesi ve birikmiş malların olabildiğince çabuk bir hızla ekonomik olarak değerlendirilmesidir.

Bununla birlikte, sorunun kaynağı ve çözüm yöntemlerinin uygulanması sırasında karşılaşılabilecek olumsuzluklar üzerinde Sayın Hükümetin dikkatini çekmek gereğini de duymaktayız.

Gümrük depolarındaki yığılmaların temel nedenleri araştırılmış mıdır? Gümrük mevzuatlarının ve gümrük anlayışının çarpıklığı bu birikimde ne rol oynamış ve oynamaktadır? Genel ekonomik yapımızın ve anlayışımızın etkileri nelerdir? Özel sektörün ve bireysel faaliyetlerin gümrük konusundaki anlayış, yaklaşım ve uygulamaları nasıl olmuştur ve bundan sonra nasıl olacaktır? Kısaca, gümrük sistemimiz ve bu sistemle muhatap olanların ilişkileri sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilecek midir? Sayın Hükümetin konuya yaklaşımı bu sorunu kökten çözmeye elverişli midir?

Öte yandan, tasfiye işlemleri amacıyla Bakanlık bünyesinde kurulacak olan genel müdürlüğün yapısının ve kadrolarının oluşturulması sırasında amacı eşnetebilecek kıstaslardan ve kayırmacılık ya da partizanca yaklaşımlardan bazı kişilerin bu genel müdürlüğün kadrolarına yerleştirilme eğilimlerinden titizlikle kaçınılması gereği konusunda Sayın Hükümetin dikkatini çekmeyi görev biliriz.

Bunun yanı sıra, Sayın Şengün'ün de belirlediği gibi, kanunun hazırlanış tekniği açısından da bir sürü eksiklikleri mevcuttur. Bütün bunlara karşın sayın üyeler, 30 - 40 yıldan beri ülkemizde uygulanan çarpık ekonomiyi ve gümrük sisteminin doğal sonucu olarak ortaya çıkan bu kamburun nihayet giderilmesi için Halkçı Parti Grubunun, kimseye kötü niyet ya da art niyet atfetmeden, ancak bu soruna sağlıklı ve akılcı bir çözüm bekleyişi ve umudu içinde olduğunu da belirtmek isterim.

Bu tasarıyla oluşturulacak döner sermayeli genel müdürlüğün başlangıçta kendisine tahsis edilecek sermayeyi verimli biçimde kullanarak, gümrük depolarında birikmiş bulunan malları ekonomimize kazandırması, böylece döner sermayeli bir genel müdürlüğün dönüp dönüp genel bütçeye yük olmaması umuduyla Halkçı Parti Grubu adına hepinize engin saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Haydar Özalp; buyurun efendim.

ANAP GRUBU ADINA HAYDAR ÖZALP (Niğde) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; demokrasimizin vazgeçilmez unsurlarından olan parti hayatının bir yılını tamamlamış olan ve bugün huzurumuzda bu bir yılı tertemiz bir maziyle kapatan Milliyetçi Demokrasi Partisini Anavatan adına saygı ve sevgiyle kutlarım efendim. (Alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, konuştuğumuz kanun tasarısı hedef itibariyle bütün partilerimizin müttefik olduğu, espri itibariyle müttefik olduğu bir işlemin tamamlanmasında tutulacak yolun hangisinin daha iyi olduğunu seçmekten ibaret bir yöntem uygulaması üzerinde burada müzakeremizi devam ettiriyoruz.

Mesele gayet basit. 1946 yılından beri bu bankalıkta görev alan arkadaşlarım da zaman zaman bu meselenin ağırlığını hissetmişlerdir. Devlet de bunun yükü altında kalmıştır.

Değerli arkadaşlarım, çok iyi hatırlayacaksınız, bu tasfiye problemi ele alındığı yıllarda zaman zaman depolar yakılır, bir takım suiistimaller ortaya çıkar ve hakikaten Devletin başına devletin malı külfet olur. Ben Komisyonunda bunun çok acı birkaç ekstrem misalini de verdim. Geçmiş bir yılda Derince Gümrüğünde tasfiyeye tabi tutulan vasıtaların gümrük ambarlarında sıfır kilometre araba olarak görülmesi, her şeyinin hiç kullanılmamış olmasına rağmen, bir motor kapagını açtığımız zaman altında bir badem fidanının yeşerdiğini gördük.

Yine 1972'li yıllarda gümrüklerde 10 senedir bekleyen hurma dediğimiz bir mahsulün kokuşmasından mütevellit bir fabrika şikâyetçi olmuştu sevgili arkadaşlarım.

Bunun gibi, ekstrem birçok misaller vermek imkânı mevcut. Evvela devlet kendi envanterini bilmiyor. Yani, devlet elindeki malın envanterinden habersiz. Kısacası kurulacak olan bu genel müdürlük, her şeyden evvel, tasfiye işinden evvel tasnif işini yapabilir de, devlet kendi malının değerini, ölçüsünü, kıymetini bilirse, bu bile büyük nimettir demiştim. Yine aynı şekilde ısrar ediyorum; bu mesele zaman zaman ele alınmış; hatta, tahmin ediyorum, 1970'li yıllara kadar gümrük mallarının satılmasından son derece imtina edilmiş ve kaçınılmış. Çünkü gümrük malları piyasaya intikal ettiği zaman fatura meselesinde birtakım sıkıntılar başgöstermiş, kaçak malların piyasaya sürülmesi gibi bir meseleyle karşı karşıya

kalmış, hatta o kadar ki, bugün devletin birtakım imkânlar beklediği yabancı sigara meselesinde ki, arkadaşlarımız hatırlarlar 1970'li, 1972'li, hatta 1973'ü yıllara kadar imha edilirdi gümrüklerdeki yabancı sigaralar. Yani gümrüklere gelmiş, müsadere edilmiş olan sigaralar imha edilirdi sevgili arkadaşlarım. Sonradan bunların freeshop mağazalarına verilmesi gibi akılcı bir yol tutulmak suretiyle, bandrol yaptırılmak suretiyle bunların değerlendirilmesi yoluna gidilmiştir.

Mesele bu kadar basit olduğuna göre, tutulacak yöntem ne olmalı, yol ne olmalı? Şimdi, anladığıma göre, bütün gruplar meselenin esprisinde müttefik; ama Sayın Şengün arkadaşımız, Komisyonunda da iddia ettiği gibi, der ki, «Bunun bir KİT marifetiyle yani daha evvel düşünüldüğü gibi yapılmasında fayda var» der. Hem KİT kuracaksınız, KİT kurduğunuz zaman yine devletçi olacaksınız; ama döner sermayeli bir genel müdürlük kuracaksınız yine devletçi olacaksınız. Yani, affedersiniz, bunun ters düşen bir tarafını ben göremedim. KİT kurulduğu zaman, o parti KİT vasıtasıyla bu işi yaptığı takdirde yine devletçiliğe yönelmiyor mu Sayın Şengün?

O bakımdan değerli arkadaşlarım, meseleyi o ölçüler içinde ele almaktansa, daha ziyade bu işi en güzel ve en rasyonel şekilde nasıl değerlendirebiliriz diye bir yöntem tutmak, bir yol tutmak ve o yolu takip etmek lazım.

Şimdi, Hükümet olarak bu döner sermaye olarak düşünülmüş. Hepiniz hatırlayacaksınız, birçok KİT'lerde suples isteyen birtakım işleri yapabilmek için ayrıca döner sermaye kuruluşları vardır. Çünkü KİT'ler istediği gibi, birtakım yani kendi iç bünyesinde birtakım suples isteyen yeni tabirle oynak diyebileceğimiz birtakım meselelerini halledebilmek için muhakkak surette döner sermayeye başvurur. Döner sermayeyi bu kadar küçümsemek de lazım. Bugün Orman Umum Müdürlüğü bir döner sermayedir, Tekel Genel Müdürlüğü bir döner sermayedir. O bakımdan, bir genel müdürlük acaba bu işlerin hakkından gelebilir mi derken, bu gibi teşekkülleri de düşünmekte fayda var.

Sevgili arkadaşlarım, ben bugün gümrüklerde bulunan emtianın pek fazla bir vüsatte olacağı, yani büyük bir katkıda bulunacağı kanısını da şahsen taşımıyorum. Çünkü bu bakanlığın içinde bulundum. Çünkü, bunların bir kısmı birtakım tahribata uğramıştır. O bakımdan, bunların tasnif edilmesi ve Döner Sermaye Kanununda olduğu gibi birtakım işlem-

lere tabi tutulmak suretiyle yani tamirat vesaire gibi birbirine eklemek suretiyle ancak değerlendirilebilir. Sevgili arkadaşlarım, komisyonda da bahsettim, bu meselede devlet bu işin niye tamiri yoluna gidiyor denilirse, ki zaten gümrüklerde tamir bir ölçüde yapılıyor; iki araba bir araba, üç araba bir araba haline getiriliyor; ama bu, başka yollardan bir araba haline getiriliyor. Bunu devlet meşru hale getirirse bunu takdir etmek lazım gelir zannediyorum.

Devlet bu döner sermayeyle bunu hakkıyla yapabilir mi? Devlet yaptığı kadar hakkıyla yapmaya uğraşacaktır. Çünkü Türkiye'de devlet yalnız Gümrük Bakanlığındaki tasfiyeye tabi olan mallarla uğraşmıyor; bunun dışında başka vebelileri de yerine getiriyor. Peki onları yapan devlet niçin bir döner sermaye genel müdürlüğü kurmak suretiyle bu işi yapmasın? Bunu bu tarzda düşünmekte tahmin ediyorum fayda var gibi geliyor bana.

Sevgili arkadaşlarım, meseleyi böyle basite irca ettikten sonra, arkadaşlarımın haklı olarak bahsettikleri kadro kanunu meselesine geliyorum. Bu meselede Hükümet olarak düşünülen yol; Hükümete verilmiş olan bir kanun kuvvetinde kararname çıkartma yetkisi var, Hükümet, bu kararnameye uymak suretiyle getirilen esneklikle, acaba devlet teşekkülünden biraz daha fazla faydalanabilir mi diye ileride bir kadro teşekkülü düşünüldüğü beyanında bulundu ve Komisyon olarak biz de bunu kabul ettik. Bu bakımdan, 1946 yılından beri hakikaten Devlet üzerinde, hatta bakanlık üzerinde birtakım kötü alışkanlıkların da merkezi haline gelmekte olan bu tasfiyenin yapılmasını, Devletin malını bilmesini, Devletin, malının envanterini bilmesini ve bir de bunun ayrıca değerlendirilmesini şayanı takdir görüyorum ve yapılacak bu işlemin de, Hükümetin düşündüğü gibi, bir döner sermayeli genel müdürlük eliyle yapılmasını istiyorum. Takdir tabiatıyla Yüce Meclisindir, Yüce Meclis nasıl takdir ederse en doğru yol odur.

Saygılar sunarım sevgili arkadaşlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın İsmail Şengün Başkanlığımıza müraacaatla, Sayın Özalp'ın konuşması esnasında isminden bahisle, ileri sürmediği, kendisine ait olmadığı bir görüşü kendisine atfettiğini beyanla açıklamada bulunmak istiyorum.

Kısa olarak müsaade ediyorum efendim; buyurun,

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Sayın Başkan, anlayışınız dolayısıyla teşekkür ederim.

Efendim, biraz önceki konuşmamda bendeniz bir kere olsun «KİT» lafını ağzıma almadım. Bununla beraber, Komisyondaki müzakereler sırasında, hangi çözümün bu sorunun çözümünde daha etkin olabileceğini tartışırken, KİT kurulması fikrinin de üzerinde durulabilecek değerde bir fikir olduğunu ifade ettim. Sayın Özalp belki benim konuşmam sırasında Genel Kurulda değildiler; ama gayet iyi hatırlıyorum, Sayın Özalp bu münakaşaların detaylı olarak geçtiği Komisyon toplantısında bulunuyorlardı.

Bu vesileyle şunu arz etmek isterim : KİT konusu toplumuzda psikolojik olarak bir kenara atılacak bir konu haline getirilmiştir. Halbuki KİT'ler bu ülkede yıllardan beri çok faydalı faaliyetlerini devam ettirebilmişler, bununla beraber pek çok hastalıklarla da malul olmuşlardır. Sebep de siyaset ve siyasi iktidarlar olmuştur. KİT konusunu yabana atmayalım.

Ben daha ileri gideceğim ve şunu söyleyeceğim : Bu sorunun çözümünde belki çok esnek hareket edebilecek bir KİT'in de ötesinde, özel sektöre dahi iş düşebilirdi arkadaşlar; fakat görüşümüz odur ki, döner sermaye gibi devlet hiyerarşisi içinde genel müdürü, müsteşar yardımcısı, müsteşarı ve sairesi, hükümeti olan bir hiyerarşi içinde bu konunun çözümü fevkalade azdır.

Derin teşekkürlerimle arz ederim. (MDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI KAZIM OKSAY (Bolu) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bugün birinci kuruluş yıldönümünü kutlayan Milliyetçi Demokrasi Partisi Grubuna mensup arkadaşlarımızı bir kere daha saygıyla selamlıyor, partinin milletimize daha nice yıllar hayırlı hizmetler vermesini diliyorum. (Alkışlar)

Partileri adına, Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Döner Sermaye Kanunu Tasarısı hakkında görüşlerini bildiren Sayın Şengün'e ve Sayın Özcan'a teşekkür etmek istiyorum.

Partimiz, huzurlarınızda bulunan bu tasarı ile uzun yıllardır el atılmayan bir soruna eğilmiş ve kanunî bekleme süresi içerisinde kaldırılamayan, gümrüğe terk edilen, sundurma ve depolarda fazla çıkan, müsadere edilen, çabuk bozulma veya telef olma tehlikesine maruz veya saklanması masraflı ve külfetli veya tehlikeli olan, çürüme, bozulma gibi sebepler sonucu ekonomik değerini tamamen yitiren ya da sağlığa zararlı hale gelen eşyanın tasfiyesini amaçlamıştır. Parti sözcüsü arkadaşlarımızın da ifade et-

tiği gibi, bunların süratla bir şekilde satışını sağlamak, hızlı bir şekilde bu işi rasyonel ölçüler içerisinde bitirmek amaçlanmıştır. Mutlaka bu yolun imhadan çok daha elverişli bir husus olduğu konusu sizlerce de takdir ve tespit edilecektir.

Muhterem milletvekilleri, şu anda tasarının gerekçesinde de ifade edildiği gibi gümrükte hemen hemen her yer dolmuştur ve 433 bin metreküp eşya ve 20 binden fazla vasıta satışı için geleceği beklemektedir. Bu konuda bugüne kadar bazı uygulamalar olmuştur. Onlardan ne sonuç alındığı da ortadadır. Bugüne kadar, ancak tasfiye edilmesi gereken eşyanın yüzde 20'si tasfiye edilebilmiştir. Sanıyorum ki, bu süratle gidildiği takdirde gümrükteki eşyaların hiçbir zaman tasfiyesi mümkün olamayacaktır.

Kurulacak genel müdürlük bütün satış işini kendisi yapacaktır, tamir atölyeleri kuracaktır, sundurmalar açacaktır, yeni satış mağazaları kuracaktır ve bu amaçla geniş ölçüde bir teşkilatlanmaya gidecektir açısından meseleye baktığımız takdirde, sanıyorum ki bir yere varamayız. Burada bizim yapmak istediğimiz, işin koordinasyonunu sağlamak ve böylece yine Sümerbankın mevcut satış imkânlarından, Devlet Malzeme Ofisinden, belediyelerden ve sair imkânlardan yararlanarak bu satışın süratle yapılmasını sağlamaktır.

Biraz evvel Sayın Şengün'ün de ifade ettiği gibi, gerçekte bu iş özel sektör tarafından çok daha rahatlıkla yapılabilirdi; ancak biz böyle bir teklifle gelmiş olsak idik, herhalde bu kürsüde, gümrükteki malların özel sektöre peşkeş çekilmesi ithamı ile karşılaşmamız mukadderdi. Bu bakımdan bu işte kayırmacılık ve partizanlık söz konusu olmadan devlet denetiminde, gözetiminde ve ciddiyetinde bu işi bitirmek durumundayız. Ayrıca, yapacağımız işi bürokrasiye boğmamak konusunda azamî dikkati de sarf edeceğimize emin olabilirsiniz.

Kadrolar konusundaki partimizin görüşünü, biraz evvel konuşan Sayın Özalp ifade ettiler, ben tekrar aynı konuya dönmüyorum. Ancak, her işin altında mutlaka bir iş vardır düşüncesinden de lütfen vazgeçelim.

Sayın Özcan dediler ki : «Bu konunun temel nedenleri araştırılmış mıdır?» Gerçekten doğrudur ve gerekçede de kısmen değinilmiştir. Gümrüklerdeki uy-

gulamaya göre tasfiyeye tabi bir eşya, sırasıyla ambara alınması, raflanması, muhafazası, korunması, yüklenmesi, indirilmesi, nakli, vitrinlenmesi, ihalesi gibi pek çok hizmetten geçtikten sonra satışa çıkarılmaktadır. Burası bir gerçek; ama bunu sorduğunuz zaman gayet tabii Gümrük Kanunundaki uygulamanın böyle olduğu cevabını alıyoruz. Takdir edersiniz ki, sizler gibi biz de bu uygulamanın bu şekilde devamından yana değiliz. İnaniyoruz ki, bu konuda önümüzdeki günlerde dört başı mamur genel bir düzenleme yaptıktan sonra Yüksek Meclise müracaat edip, sizlerin katkısıyla bu meseleyi bitirmek arzusundayız.

Hepinizi saygıyla ve hürmetle selamlıyorum. (Alkışlar)

RIFAT BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Sayın Bakandan bir şey sormak istiyorum, müsaade buyurursanız.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

RIFAT BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Bakan, başından itibaren «Partimizin hazırladığı bir kanun tasarısı» manasını getirir şekilde hep «partimiz, partimiz» dedi. Kanuna bakıyoruz Hükümet tarafından getirilmiştir. Ben bir sürçü lisan olduğunu tahmin ettim ilk defa; fakat sonradan da aynı kelimeleri tekrar edince, bu konunun açıklığa kavuşturulmasını Sayın Bakandan hasseten rica ediyorum. Kanun tasarısı Hükümet tarafından getirilmiştir, biz de incelemelerimizi bunun üzerinde yaptık. Lütfederlerse bizi tenvir etmiş olurlar.

DEVLET BAKANİ KAZIM OKSAY (Devamla) — Doğrudur sayın milletvekili arkadaşım, tasarı Hükümet tarafından sevk edilmiştir; Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli katkılarıyla olgunlaşarak huzuru nuza gelmiştir.

Ben partimiz adına konuşan Sayın Özalp'ten bahsederken her halde tam olarak amacımı ifade edemedim, öyle anlaşılıyor; tashih ediyorum.

Teşekkürler ediyorum efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Tasarının tümü üzerinde başka söz almak isteyen?.. Yok.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum :

**Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya
Hakkında Döner Sermaye Kanunu Tasarısı**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Kuruluş

Amaç ve kapsam

MADDE 1. — Gümrük denetimindeki sundurma, antrepo ve depolarda bulunan ve Gümrük Kanunu ile Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanuna göre tasfiyesi öngörülen eşyanın satış ve tasfiyesi amacıyla gerekli yerlerde ve sayıda tasfiye işleri döner sermaye işletmeleri kurmak ve 100 milyon lirası cari yılda genel bütçeden ödenmek üzere Maliye ve Gümrük Bakanlığına bir milyar lira sermaye tahsis edilmiştir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok.

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Sayın Başkan, başlıkla ilgili bir küçük önergemiz vardı efendim.

BAŞKAN — O önergenizi maddelerin görüşülmesinden sonra müzakere etmeyi düşündük efendim.

1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

Kuruluş

MADDE 2. — Döner sermaye işletmelerinin bütün malî ve idarî işlerini bir merkezden düzenlemek ve yönetmek üzere Saymanlığı bulunan «Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü» kurulur. Genel Müdürlük İşletmelerinin bütçesini yapmak, bilançosunun, kâr ve zarar hesabını çıkarmakla görevli olup, döner sermaye işletmeleri malî ve idarî yönden bu Genel Müdürlüğe bağlı olarak çalışır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

Değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

Döner sermaye ile yapılacak iş ve faaliyetler

MADDE 3. — Tahsis edilen döner sermaye ile yapılacak iş ve faaliyetler şunlardır :

a) Gümrük Kanunu ile Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun hükümlerine göre tasfiye edilecek hale gelen eşyanın, ilgili Kanun, Tüzük ve Yönetmelikler uyarınca tasfiyesini yapmak,

b) Tasfiye edilecek eşyayı dahilde ve gümrüksüz satış mağazalarında satmak veya sattırmak,

c) Gümrüklerde veya diğer yerlerde depolar, mağazalar ve satış reyonları açmak veya açtırmak,

d) Tasfiye edilebilir duruma gelen eşyadan yurt dışında satış imkânı olanları ihraç etmek veya ettirmek,

e) Tasfiye edilebilecek hale gelen eşyanın satışa sunulmadan önce, özelliklerine göre bakımı, tamiri ve ambalajlamasını yaptırmak veya yapmak, gerektiğinde parça halinde satışını temin etmek,

f) Kaçak ve kaçak zannı ile yakalanan eşya ile yolcu beraberli eşya için sundurmalar, antrepolar, ambarlar ve açık sahalar işletmek,

g) Özellikle karayolu sınır gümrük kapılarında her türlü tahmil, tahliye, nakliye, aktarma ve hamallık işlerini yürütmek;

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?..

Buyurun efendim.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kanunun tümü üzerinde partimiz adına konuşan arkadaşımızın da belirttikleri gibi, Halkçı Parti Grubu olarak kanunun genel felsefesiyle mutabıkız. Yıllardan beri gümrüklerde şu veya bu nedenle - tabirimi mazur görünüz - mahsur tutulmuş bulunan eşyanın ve gün geçtikçe ekonomiye bir değer katmak şöyle dursun, yük haline gelmiş bulunan bir eşyanın, önemli bir değerdeki bu eşyanın tasfiyeye tabi tutularak ekonomiye bir değer olarak aktarılmasından yanayım.

Plan ve Bütçe Komisyonunda tasarının tartışılması sırasında da defalarca belirtmeye çalıştığımız husus, esas itibariyle bu 3 üncü maddeden kaynaklanan bir husustur. Milliyetçi Demokrasi Partisi adına konuşan değerli milletvekili arkadaşımızın da belirttikleri gibi, aslında biz fikir olarak bu tasarıyla mutabık olmakla beraber, ne kurduğumuzu ve kurduğumuz bu organizasyonla gerçekte mutabık olduğumuz bu amaca ulaşıp ulaşamayacağımızı endişeyle karşılıyoruz, emin olamıyoruz; şu nedenlerle: Halkçı Parti olarak bizim açımızdan, bu şekilde bir tasfiye işlemi yapacak olan örgütün KİT mi olsun, döner sermaye mi olsun, başka türlü bir devlet kuruluşu şeklinde mi örgütlensin, bu konuda çok fazla bir hassasiyetimiz yoktur. Ancak bizce önemli olan şey neyi kurduğumuzu, nasıl bir örgütle bu işe girdiğimizi ve bu örgütün bu işleri yapmaya elverişli olup olmadığını tartmaktır.

Şimdi dikkatlerinize sunmak istiyorum; bir defa önce bir hususa açıklık getirmek isterim, Hükümet adına konuşan Sayın Bakan burada demin yaptıkları konuşmada bir ifade kullandılar ve Plan ve Bütçe Komisyonundaki müzakerelerde baştan sona bulunduğum halde, hiç orada rastlamadığım bir ifadeyi dile getirdiler ve «Biz bunu kurarken sadece bu genel müdürlüğün bu işleri yapacağını varsaymadık, Sümerbankın, Devlet Malzeme Ofisinin ve belediyelerin yine bugüne kadar bu konuda yaptıkları hizmetlerden ve onların imkânlarından faydalanacağımızı düşündük, bu genel müdürlüğü bir koordinatör göreviyle daha ziyade gördük» dediler. Ben Komisyondaki müzakerelerde böyle bir ifadeye rastlamadım. O kuruluşlarımızın, bugünlerde kendilerine aşağı yukarı palyatif bir şekilde verilen bu görevi, bu genel müdürlük kurulduktan sonra da yürüteceklerini zannetmiyordum. Onun için bu meseleye bir açıklık getirilmesini istirham ediyorum. Esas itibariyle kanunun 1 inci ve 2 nci maddesi incelendiğinde (daha ziyade 1 inci madde), muhtelif işletmeler kurulacağı ve bu işletmelerin, burada sözü edilen genel müdürlük marifetiyle koordine edileceği bahse konudur. O nedenle, artık sistem bütünlüştürülmüştür. Sümerbankın veya Devlet Malzeme Ofisinin devrede olacağını zannetmiyorum. Buraya açıklık getirmelerini Sayın Hükümet veya Komisyondan rica ediyorum.

Şimdi, asıl geçmek istediğim hususu dile getirmek istiyorum: Kurduğumuz organ her ne ise, her ne ise demek istiyorum, çünkü gerçekten kanun tasarısında bu kuruluşun ne kadroları, ne kapasitesi, ne eleman düzeyi, ne elemanları maalesef belli değildir. Çünkü, Komisyonda bize anlatılan, «Bu bir başlangıçtır ve gelişecek olan ihtiyaçlara göre biz bunu düzenleme imkânını elimizde tutmak istiyoruz» dediler. Bu da tabii bir fikirdir; ama netice itibariyle şu anda Yüce Meclis nasıl bir örgüt kurduğunu bilmeden, bir örgüte adım atmanın kararını almaktadır. Biz, bu konuda açık olmadığımız için, şimdi böyle ne olduğunu bilmediğimiz bir kuruluşun aşağıda sayılan görevleri yapıp, yapamayacağı konusunda endişeyi halen taşımaktayız.

Bir, iki örnek vermek istiyorum: (d) fıkrasında sayılan şey; gümrüklerde tasviye kararı alınacak olan malların ((a), (b), (c) fıkralarında depo ve sundurmalar kurularak satışa arz edilmesi doğaldır) ihracı yükümlülüğü veya ihrac etme imkânlarının araştırılması da bu kuruluşa verilmektedir. Yani, bir ihracat organizasyonu da bu kuruluş tarafından yapılın

istenmektedir. Hem yurt içi satışları düzenleyecek, hem bir ihracat işiyle uğraşacak. Hemen (e) fıkrasında, gümrükte heder olmaya yüz tutmuş olan malzemenin (ki, bunlar ne kadar bin cinstir taktirlerine sunarım) bakımını, tamirini, ambalajlamasını yapacak; yani bir tamircilik, bakımcılık da yapacak bir üniteyi de kapsayacak. (g) fıkrasında, tahmil tahliye, nakliye, aktarma, hamallık işlerinin bile düzenlenmesini yapacak. Bu kadar geniş yelpazeli bir kuruluş, fonksiyonları bu kadar geniş olacak bir kuruluşu kurmaktayız. Bizim buradaki bütün tereddütümüz, gerçekte amacına ulaşmasını istediğimiz bir konuda, hakikaten yeterli, gerekli ve de amacına ulaşabilecek bir düzenlemeyi yapıyor muyuz yapmıyor muyuz? Bu konuda halen tereddüt taşıyoruz.

Son bir mesele olarak da şunu söylemek istiyorum: Üçüncü maddenin (a) fıkrası çok açıktır. Der ki: «Gümrük Kanunu, Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun hükümlerine göre bütün bu işlemler yapılacaktır; ayrıca kanun, tüzük ve yönetmelikler uyarınca da tasfiyeye gidilecektir.»

Sayın arkadaşlarım, gümrüklerimizde yıllardan beri milyarlarca lirayı bulan bu birikim, işte burada adı edilen bu bağlayıcı, muğlak veya günün koşullarına uymayan kanunlar, tüzükler ve yönetmelikler yüzünden olmuştur. Bu birikime yol açmış olan bütün mevzuata yine tam manasıyla uyarak bunların tasfiyesi ve giderilmesi yoluna gidileceğini bu Kanun Tasarısı söylemektedir. Bu da bir çelişki oluyor. Yani; bugünkü karışık gümrük mevzuatı, kaçakçılığın men ve takibine ilişkin yasalar veya mevcut kanun, tüzük ve yönetmeliklerde günün koşullarına uygun bir düzenleme yapmadan, bu meselenin üstesinden temelli bir biçimde gelebileceğimizi düşünmek, bize biraz fazla iyimserlik oluyor. Onun için biz isterdik ki, bütün bu sistem, bahse konu bu Kanun ve yönetmeliklerin de düzenlenmesi sonucunda önümüze gelsin ve biz de inanalım ki gerçekten amacına ulaşacak gerçekçi bir düzenlemeyi Mecliste kabul ediyoruz. Bu konuda halen bazı endişeler taşıdığımızı burada zabıtlara geçmesi bakımından açıklamak istedim.

Saygılar sunar, teşekkür ederim efendim. (HP sıralarından alkışlar)

DEVLET BAKANİ KAZİM OKSAY (Bolu) — Buradan ifade edebilir miyim Sayın Başkan?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANİ KAZİM OKSAY (Bolu) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar; kanunun Hü-

kümetten sevk edilen şekliyle 3 üncü maddeyi tetkik edersek, görürüz ki, orada, bu Kanunda yapılması öngörülen vazifelerin kurulacak bu genel müdürlük vasıtasıyla bizzat yapılması öngörülmüştür.

Tasarıda «bizzat satmak, satış reyonları açmak, ihraç etmek, gerektiğinde ambalajlamasını yapmak» diye söz ediliyor. Halbuki tasarı Komisyondan geçerken, haklı olarak, bunları sadece genel müdürlüğün bizzat yapması yerine, «satmak veya sattırmak» «açmak veya açtırmak», «İhraç etmek veya ettirmek», «bakımı, tamiri ve ambalajlamasını yaptırmak veya yapmak» biçimine dönüştürülmüştür.

Burada bütün mesele, tasfiye edilecek malları gerçekten süratli bir şekilde ve gerekli koordinasyonu sağlayarak yahut bu işleri bizzat yaparak elden çıkarmaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı?

Buyurun Sayın Şengün.

İSMAİL ŞENGÜN (Denizli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan 3 üncü maddenin (a) fıkrası üzerinde bir nebze durmak için huzurlarınızı işgal ediyorum.

(a) fıkrası, «Gümrük Kanunu ile Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun hükümlerine göre tasfiye edilecek hale gelen eşyanın, ilgili Kanun, Tüzük ve yönetmelikler uyarınca tasfiyesini yapmak» görevini döner sermayeye bırakmaktadır.

Değerli milletvekilleri, burada sözü edilen tasfiye birkaç anlama gelmektedir. Burada bence bunlardan birisi ve en önemlisi, tahsis yoluyla tasfiyedir. 17 Aralık 1983 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan tüzüğe göre, gümrükten tasfiye bekleyen birtakım malların bazıları satış yoluyla tasfiye edilebilmekte, satılamayan veya tahsis edilemeyen eşyanın tasfiyesi için bazı kurallar getirilmekte, yok etme yoluyla tasfiye öngörülmekte ve tahsis yoluyla tasfiye konusunda da bazı açık hükümler getirilmektedir.

Şimdi, kanunun 3 üncü maddesinin (a) fıkrasına göre, tahsis yoluyla yapılacak tasfiye de söz konusu genel müdürlüğe bırakılmış olmaktadır. Yani, «Genel ve katma bütçeli dairelerle, Kamu İktisadî Teşebbüsleri eşya istemlerini, o ihtiyacı bulunan eşya istemlerini Gümrük ve Tekel Bakanlığına bildirirler. Bu istemler, bakanlıkta ilgili müsteşar yardımcısının başkanlığında, Tasfiye Dairesi Başkanı, Başkan Yardımcısı ve Şube Müdüründen oluşan bir kurulca değerlendirilerek karara bağlanır. Bu kararlar, müsteşarın onaylama-

sıyla tamamlanır, yetki verilir» demektedir ilgili tüzük hükmü.

Değerli arkadaşlarım, ben, tüzüğün bu hükmünün bütçe prensiplerine aykırı olduğu görüşündeyim. Çünkü bütçe, genellikle prensibiyle hareket edilmesi gereken bir vesikadır ve devlet dairelerine, Kamu İktisadî Teşebbüslerine herhangi bir girdiden, bir mal varlığının girmesinden, bütçenin dışında söz edilmemek lazım gelir. Yani tahsis öngörülen herhangi bir mal, ancak rayiç bedeliyle o kuruluşa tahsis edilebilir. Halbuki, biraz önce bahsettiğim tüzüğün hükmüne göre çok cüzi bazı ardiye ücretleri ödenmek suretiyle bu malın devlet dairelerine, Kamu İktisadî Teşebbüslerine ve bütünüyle genel ve katma bütçeli dairelere tahsis edilebileceği öngörülmektedir ve bu Kanun Tasarısının görüşülmekte olan maddesiyle de bu yetki döner sermaye genel müdürlüğüne bırakılmaktadır.

Bizim şu anda ifade etmek istediğimiz nokta, tahsis yoluyla tasfiye hükmünün, kim güçlü ise, hangi genel ve katma idareli bütçe Hükümet'e daha yakınsa ve kim Bütçe Kanununun genel ilkelerini bir tarafa itecek davranışı gösterebiliyorsa ona yapılacağı şeklindedir ve özellikle kanun tasarısının bu maddesine muhalif olduğumuzu bu vesileyle bildirir, hepimize derin saygılar sunarım. (MDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Madde hakkında verilmiş olan değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum:

İKİNCİ BÖLÜM

Sermaye, Gelir ve Giderler

Döner sermayenin kaynakları

MADDE 4. — Tahsis edilen döner sermaye, Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine bu amaçla konulan ödeneklerle, aynı yardımlar, döner sermaye faaliyetlerinden elde edilecek kârlar, bağış ve yardımlardan oluşur.

Bağış ve yardımlar tahsis olunan sermaye miktarı ile sınırlı olmaksızın sermayeye ilave olunur.

Döner sermaye faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılmak üzere işletmeye verilen malların bedeli tahsis edilen sermayeye mahsup edilir.

Döner sermaye faaliyetlerinden elde edilen kârlar, ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye miktarına ulaşıncaya kadar sermayeye ilave olunur.

Ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra elde edilen kârlar, hesap dönemini izleyen yılın Mart ayı sonuna kadar genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere ilgili saymanlığa yatırılır. Zamanında yatırılmayan kârlar için 6183 sayılı Amme Alacaklarını Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre hesaplanacak gecikme zamları döner sermaye ita amiri ve saymanından yarı yarıya tahsil olunur. Maliye ve Gümrük Bakanlığınca ek süre verilmesi halinde bu süre için gecikme zammı aranmaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?... Yok.

Madde hakkında verilmiş değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi okutuyorum:

Sermayenin işletmeler arasında dağılımı

MADDE 5. — Döner sermayenin işletmeler arasında dağılımı, artırılıp azaltılması veya geri alınması Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğüne yapılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?... Yok.

Madde hakkında verilmiş değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum:

Sermayenin artırılması

MADDE 6. — İhtiyaç duyulması halinde birinci maddeye göre tahsis olunan sermaye, Bakanlar Kurulu Kararı ile yeterli ölçüde artırılabilir. Bu suretle artırılan sermaye elde edilen kârlarla karşılanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?... Yok.

Madde hakkında verilmiş değişiklik önergesi yok.

RIFAT BAYAZIT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Komisyondan bir ricam var. Burada bir tavandan ve taban gösterilse, «ihtiyaç nispetinde artırılır, 1 - 2 misli artırılır» dense kanun tekniği yönünden uygun olur. Takdir yine Komisyondur.

Bunu yalnız bir temenni olarak Komisyona sunmak istiyorum.

BAŞKAN — Bunu Komisyona tevdi edilmiş bir soru olarak kabul ediyorum.

«Komisyon görüş bildirmek ister mi?»

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI METİN EMİROĞLU (Malatya) — Sayın Başkan, değerli üyeler; bu konu Komisyonda görüşülürken yine bir temenni olarak izhar edildi; fakat döner ser-

mayenin çalışmalarına elastikiyet getirme bakımından bir miktarla sınırlanması uygun görülmediği için bu şekilde döndü.

Bilgi olarak arz ediyorum.

BAŞKAN — Başkanlığımızca bu soru üzerine yapılacak bir işlem yoktur.

Bu nedenle 6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum:

Tasfiye edilecek malların döner sermaye işletmelerine teslimi

MADDE 7. — Döner Sermaye İşletmelerince tasfiye suretiyle elden çıkarılacak eşya, «Gümrüğe Terkedilen, Terkedilmiş, Sayılan,, Müsaade Edilen Eşyanın Tasfiyesine İlişkin Tüzük Hükümleri» ne uygun olarak ilgili idarelerden belgeleri ile teslim alınır. Bu suretle teslim alınan eşyanın satışından doğan hâsılat aylık dönemler itibarıyla, % 10'u döner sermaye işletmesinin geliri olarak indirildikten sonra satış tarihini izleyen ayın 15'inci günü çalışma saati sonuna kadar ilgili saymanlığa yatırılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?... Yok.

Madde üzerinde verilmiş değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 inci maddeyi okutuyorum

Giderlerin karşılanması

MADDE 8. — 3 üncü maddede belirtilen iş ve faaliyetlerin gerektirdiği gider veya harcamalar ile döner sermaye kadrolarında istihdam edilen personele, genel hükümlere göre yapılacak ödemeler döner sermayeden karşılanır. Döner sermayeden bunlar dışında herhangi bir harcama yapılamaz.

Döner sermayeden yapılan harcamalarla elde edilen gayrimenkuller, kullanım hakkı döner sermayeye ait olmak üzere Hazine adına tescil edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz almak isteyen?... Yok.

Madde hakkında verilmiş değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 uncu maddeyi okutuyorum:

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Bilanço, gelir ve gider belgelerinin gönderilmesi
MADDE 9. — Hesap dönemini izleyen iki ay içerisinde her türlü gelir ve gider belgeleri ile bilan-

ço ve ekleri Sayıştaya; bilanço ve eklerinin onaylı birer örnekleri de aynı süre içerisinde Maliye ve Gümrük Bakanlığına (Muhasebat Genel Müdürlüğüne) gönderilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?... Yok.

Madde hakkında verilmiş değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10 uncu maddeyi okutuyorum:

Hesap dönemi

MADDE 10. — Döner sermayenin hesap dönemi takvim yıldır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?... Yok.

Madde hakkında verilmiş değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11 inci maddeyi okutuyorum:

Yönetmelik

MADDE 11. — Döner sermaye işletmelerinin her türlü malî ve idarî işlemlerinin yürütülme şekli ve muhasebe usulleri hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren en geç iki ay içinde hazırlanır ve Resmî Gazetede yayımlanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?... Yok.

Madde hakkında verilmiş değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

12 nci maddeyi okutuyorum:

Uygulanmayacak hükümler

MADDE 12. — Döner sermaye işlemleri 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu hükümlerine tabi değildir.

BAŞKAN — 12 nci madde üzerinde söz almak isteyen?... Yok.

Madde hakkında verilmiş değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE — Maliye ve Gümrük Bakanlığı bünyesinde bulunan Tasfiye Daire Başkanlığı kaldırılmıştır.

Bu Kanunun 2 nci maddesinde kurulması öngörülen «Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü» 13.12.1983 tarih ve 174 sayılı Kanun Hükmünde Kararname Hükümlerine göre teşkilatlandırılır. Teşkilatlanma tamamlanıncaya kadar

hizmetler mevcut Tasfiye Daire Başkanlığı tarafından yürütmeye devam olunur.

Yeni teşkilatlanma nedeniyle sınıf, unvan ve kadro dereceleri değişmeyen Tasfiye Dairesi Başkanlığı personeli, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın, Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü kadrolarına atanmış sayılır, değişenler 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre atanırlar. Bu personelin eski kadrolarına ait aylık ek gösterge ve her türlü zam ve tazminat hakları yeni görevlerinde kaldıkları sürece şahıslarına bağlı olarak saklı tutulur.

BAŞKAN — Geçici madde üzerinde söz almak isteyen?... Yok.

Madde hakkında verilmiş değişiklik önergesi yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

13 üncü maddeyi okutuyorum:

Yürürlük

MADDE 13. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 13 üncü madde üzerinde söz almak isteyen?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

14 üncü maddeyi okutuyorum.

Yürütme

MADDE 14. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — 14 üncü madde üzerinde söz almak isteyen?... Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının başlığı hakkında verilmiş bir önerge var, okutuyorum.

Yüce Başkanlığa

Görüşülmekte olan tasarı başlığının «Gümrük Kanununa Göre» yerine, «Gümrük Mevzuatına Göre» şekline dönüştürülmesini saygılarımızla öneririz.

İsmail Şengün
Denizli

Ahmet Sarp
Diyarbakır

Sabahattin Eryurt
Erzurum

Mahmut Altunakar
Diyarbakır

Veçihi Akın
Konya

Haydar Koyuncu
Konya

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılıyor mu?

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI
METİN EMİROĞLU (Malatya) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Hükümet katılıyor mu?

DEVLET BAKANİ KÂZİM OKSAY (Bolu) —
Katılıyoruz.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarımın tümünü oylamadan evvel, oyunun rengini belirtmek üzere söz almak isteyen sayın milletvekili var mı?. Yok.

Tasarımın tümünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Böylece tasarı kanunlaşmıştır.

Sayın milletvekilleri, gündemimizde görüşülecek başka bir konu kalmamıştır. Sözlü soruları ve 15.5.1984 tarihli Gelen Kâğıtlarda yayımlanan ve basılıp dağıtılmış bulunan 49 sıra sayılı Kanun Tasarısını sırasıyla görüşmek için 17 Mayıs 1984 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 17.50

IV. — SORULAR VE CEVAPLAR (Devam)

B) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — *Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, piyasada kullanılan faturalara ve fiyat denetimine ilişkin sorusu ve Sanayi ve Ticaret Bakanı H. Cahit Aral'ın yazılı cevabı. (7/81)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sanayi ve Ticaret Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Hilmi Nalbantoğlu
Erzurum Milletvekili

1. Piyasada etkin bir fiyat denetimi yapılmakta mıdır?

2. Ülkemizde fabrika ve imalathanelerde maliyet muhasebesi uygulanmakta mıdır? Maliyet muhasebesi fiyat denetiminde bir araç olarak kullanılabilir mi?

3. Piyasada kullanılan faturalar hangi usullerle nerelerde bastırılmaktadır? Bunların Devlet tarafından, tek tip ve soğuk damga ve seri nolu olarak bastırılması düşünülmekte midir?

TC

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 16.5.1984
Fiyat, Kalite ve Standartlar

Dairesi Başkanlığı

Sayı : 7-022/GB-22/661

Konu : Erzurum Milletvekili Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun yazılı soru önergesi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 4.5.1984 tarih ve 7/81-1139/03658 sayılı yazınız.

Erzurum Milletvekili Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun yazılı soru önergesinde istenilen hususlara verilen cevap ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

H. Cahit Aral
Sanayi ve Ticaret Bakanı

Erzurum Milletvekili Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun
Yazılı Soru Önergesine Cevap

SORULAR :

1. Piyasada etkin bir fiyat denetimi yapılmakta mıdır?

2. Ülkemizde fabrika ve imalathanelerde maliyet muhasebesi uygulanmakta mıdır? Maliyet muhasebesi fiyat denetiminde bir araç olarak kullanılabilir mi?

3. Piyasada kullanılan faturalar hangi usullerle nerelerde bastırılmaktadır? Bunların Devlet tarafından, tek tip ve soğuk damga ve seri nolu olarak bastırılması düşünülmekte midir?

CEVAPLAR :

1. 3003 sayılı «Endüstriyel Mamulatin Maliyet ve Satış Fiyatlarının Kontrolü e Tespiti Hakkında Kanuna» dayanarak fabrika ve toptan satış fiyatları Bakanlığımızca tespit edilen sanayi mamulleri için 1.2.1980 tarih ve 16887 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan FKS-80/1-1 No. lu Bakanlık tebliği ile satış fiyatlarında beyan esası getirilmiştir.

Bu esasa göre, 28.3.1978 tarih ve 16242 sayılı Mükerrer Resmî Gazetede yayımlanan FKS-78/2-18 No. lu tebliğe dahil sanayi mamulleri üreten firmalar, tespit edecekleri fabrika ve toptan satış fiyatlarını, uygulayacakları tarihleri de belirtmek suretiyle Bakan-

liğimize göndereceklerdir. Beyan edilen maliyetler ve dolayısıyla satış fiyatları üzerinde Bakanlık gerekirse inceleme ve değişiklik yapabilecektir.

Bu durumda tebliğ kapsamında belirtilen sanayi mamulleri üreten firmalar uygulayacakları satış fiyatlarını Bakanlığımıza beyan etmektedirler. Firmalarca beyan edilen satış fiyatları Bakanlığımızca incelenmekte haklı bir nedene dayanmayan fiyat artışlarına müdahale edilmektedir. Nitekim 1983 yılında oto lastikleri satış fiyatlarına müdahale edilmiş aşırı bir fiyat artışına imkân verilmemiştir. Ayrıca gene aynı yıl dokumacı firmaların talebi üzerine iplik fiyatları incelenmiş, neticede, aşırı bir fiyat artışı yapılmadığı görülmüştür.

2. Tebliğ kapsamına dahil sanayi mamulleri üreten firmalarda yapılan incelemelerde kanun gereği imalat defteri tutulduğu görülmüştür.

Bakanlığımızca yapılan fiyat tespit ve denetimlerinde maliyetler esas alınmıştır.

Bugünkü uygulamada ise, Hükümet programında belirtildiği gibi, fiyat hareketleri ithalat yoluyla dengelemek istenmekte, küçük marjlarla üretici korumaya çalışılmaktadır.

İthalatın yapılması, arz - talep unsurunda fiyatlarda dengeyi sağlamanın yanısıra, mamul kalitesinin yükselmesine, serbest rekabet ortamının tesisine sebep olacaktır.

Ayrıca Ortak Pazara girildiğinde hazırlıklı bulunacaktır.

3. Piyasada kullanılan faturalar kanunî şekil ve şartlara uyularak mükellefler tarafından bastırılmaktadır. Vergi Usul Kanununun 257 nci maddesi Maliye ve Gümrük Bakanlığına tek tip fatura basma yetkisi verdiğiinden, Bakanlıkta bu hususta gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

GÜNDEMİ

66 NCI BİRLEŞİM

16 . 5 . 1984 Çarşamba

Saat : 15.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — İçtüzüğün 35 inci maddesine göre Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu Raporu.

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞ- TIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

1. — Kars Milletvekili Ömer Kuşhan'ın, inşasından vazgeçilen Kars Şeker Fabrikasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/58)

2. — İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, resmî araçların maksat dışı kullanıldığı iddiasına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/60)

3. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, bazı kurumlara ait gayrimenkullerin kiralalarına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/62)

4. — Ordu Milletvekili Hüseyin Avni Sağesen'in, fındık ihrac fonuna ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/63)

5. — İstanbul Milletvekili Sabit Batumlu'nun, İran gezisinde yapılan harcamalara ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/65)

6. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, Köy Kanununda yapılacağı iddia olunan değişikliklere ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/66)

7. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in, bir şirketin Antbirlik'e olan borcunun ertelendiği iddiasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/67)

8. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, telefon santralı ihalesine ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/68)

9. — Samsun Milletvekili Hasan Altay'ın, tütün üreticisine ve yabancı sigara ithaline ilişkin Maliye ve Gümrük Bakanından sözlü soru önergesi (6/69)

10. — Kars Milletvekili Aziz Kaygısız'ın, İçdir Entegre İplik Dokuma Mensucat Fabrikasının yapımına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/70)

11. — Diyarbakır Milletvekili Şeyhmus Bahçeci'nin, TIR güzergâhları ve transit taşımacılığa ilişkin Ulaştırma Bakanından sözlü soru önergesi (6/71)

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Kütahya Milletvekili Ahmet Ekici'nin, Kütahya İli Gediz İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu (2/33) (S. Sayısı : 50) (Dağıtma tarihi : 14.5.1984)

2. — Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Döner Sermaye Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/479) (S. Sayısı : 51) (Dağıtma tarihi : 14.5.1984)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 50

Kütahya Milletvekili Ahmet Ekici'nin, Kütahya İli Gediz İlçesi- nin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu. (2/33)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Kütahya İli Gediz İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun Teklifi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ve rica ederim.

Saygılarımla.

Ahmet Ekici

Kütahya Milletvekili

KÜTAHYA İLİ GEDİZ İLÇESİNİN MERKEZİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ GEREKÇESİ

Kütahya İli Gediz İlçesinde 28.3.1970 tarihinde meydana gelen deprem felaketi sonucunda ilçe merkezi halkının büyük bir kısmı (2 349 aile) 5.8.1970 gün ve 7/1164 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanunun değişik 16 ncı maddesi hükmünce 7 Km. uzaklıktaki «Kadınlar Pazarı» mevkiinde tespit edilen alana nakli ve iskân edilmişlerdir.

1970 - 1975 yılları arasında hükümet konağı ve diğer resmî kuruluşlara ait binaların da burada yapılması nedeniyle ilçe merkezi fiilen bu alana nakledilmiştir.

Başlangıçta eski Gediz halkının bütünü ile yeni Gediz'e taşınacağı düşünüldüğünden yeni Gediz'in bir devamı olduğu kabul edilmiştir. Ancak depreme maruz eski Gediz'deki tahribat görmemiş veya az tahribat görmüş yapıların sahipleri zamanla eski evlerini yaptırıp oturulabilecek hale getirmişler ve bu durum burada da hayatın yeniden canlanması sonucunu doğurmuştur. Böylece giderek yeni Gediz'den fiilen ayrı ve müstakil bir yerleşme yeri hüviyetini kazanmıştır.

Her iki yerleşim yeri arasında 7 Km. lik azımsanmayacak bir mesafenin ve arada iki köyün bulunması, bu ayrılığı gittikçe artırdığı gibi yeni yerleşim merkezinde bulunan Gediz Belediyesinin eski Gediz'e hizmet götürmesi de mümkün olamamış ve bu durum eski Gediz'de oturan vatandaşları mağdur etmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda eski Gediz'de kurulan «Gediz'i Yaşatma ve Onarma Derneği» 1975 yılından itibaren eski Gediz'de yeni bir belediye kurulması girişiminde bulunmuştur. Bu isteğe uygun olarak jeolojik açıdan eski Gediz'de deprem riski bakımından yerleşmenin mümkün olup olmadığı konusu araştırılmış ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Deprem Mühendisliği Araştırma Enstitüsünce yapılan inceleme sonucunda eski Gediz'de deprem riski açısından yerleşmenin mümkün olduğu görüşüne varılmıştır.

Konu hukuksal açıdan da ele alınmış, eski Gediz'de belediye teşkilatının devam edip etmediği hususunda tereddüde düşüldüğünden Danıştaya intikal ettirilerek danışal görüş istenmiştir. Danıştay 3 üncü Dairesi 26.9.1979 gün ve E. 1979/369, K. 1979/436 sayılı kararı ile «5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 2 nci maddesinin (A) bendi gereğince bir ilçe merkezinin naklinin kanunla yapılması gerekirken Gediz'de böyle bir işleme başvurulmadığı, eski Gediz'de mevcut belediyenin kaldırılmasının da kurulmasındaki usulle olması gerekirken idarece böyle bir işlem de tesis edilmediğinden eski Gediz'de belediye vasfının hukuken devam etmekte olduğunun kabul edilmesi gerektiği» görüşünde birleşmiştir.

Danıştayın bu görüşü karşısında ilçe merkezinin nakline ilişkin bu tasarı hazırlanmıştır.

Tasarının ikinci maddesinde Kanunun 5.8.1970 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmesi öngörülmüştür. Bu suretle, anılan tarihten itibaren yeni yerleşme yerinde faaliyetini sürdüren ilçe belediyesinin varlığı ve işlemleri hukukilik kazanmış olacaktır.

İçişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 2/33

Karar No. : 11

11 Mayıs 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kütahya Milletvekili Ahmet Ekici'nin Kütahya İli Gediz İlçesi'nin Merkezinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Gerekçesi İçişleri Bakanlığı temsilcisinin de katılımıyla Komisyonumuzun 10.5.1984 günlü 14 üncü birleşiminde incelenip görüşüldü.

Teklifin tümü ve maddeleri ayrı ayrı tartışıldı. Gerekçesi uygun görülerek teklif gelen şekliyle aynen ve oy birliğiyle kabul edildi.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Necat Tunçsiper
Balıkesir

Başkanvekili
Nihat Akpak
Sakarya

Üye
Namık Kemal Şentürk
İstanbul

Üye
Hüseyin Aydemir
İzmir

Üye
Ziya Ercan
Konya

Üye
Salim Erel
Konya

Üye
Mehmet Umur Akarca
Muğla

**KÜTAHYA MİLLETVEKİLİ AHMET EKİCİ'NİN
TEKLİFİ**

**Kütahya İli Gediz İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi
Hakkında Kanun Teklifi**

MADDE 1. — Kütahya İli Gediz İlçesinin merkezi yeni yerleşim merkezi Yenigediz'e nakledilmiştir.

MADDE 2. — Bu Kanun 5.8.1970 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**İÇİŞLERİ KAMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

**Kütahya İli Gediz İlçesinin Merkezinin Değiştirilmesi
Hakkında Kanun Teklifi**

MADDE 1. — Teklifin Birinci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Teklifin İkinci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklifin Üçüncü Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 51

Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Döner Sermaye Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu
(1/479)

TC

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : K.K.T.D. 18/101-

1694/03243

27 . 4 . 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye ve Gümrük Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 27.4.1984 tarihinde kararlaştırılan «Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Döner Sermaye Kanunu Tasarısı» ile gerekçesi ilişik olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere, gümrük idareleri yurda giren, yurt dışına çıkan yolcuların giriş ve çıkış işlemlerini, yurt dışı edilen, yurda getirilen eşyaların ithalat, ihracat, geçici kabul, transit ve aktarma gibi hizmetlerini, kara-yolu gümrük kapıları, uluslararası havaalanları ve bazı iç gümrüklerdeki ambar ve sundurma işlerini yapmaktadır.

Gümrüklerimizde, anılan hizmetler yürütülürken, gümrük denetimindeki yerlerde kanunî bekleme süresi içinde kaldırılmayan, gümrüğe terkedilen, sundurma ve depolarda fazla çıkan, müsadere edilen, çabuk bozulma veya telef olma tehlikesine maruz veya saklanması masraflı ve külfetli veya tehlikeli olan, çürüme, bozulma gibi sebepler sonucu ekonomik değerini tamamen yitiren ya da sağlığa zararlı hale gelen eşya gümrüklerce tasfiyeye tabi tutulmaktadır.

Tasfiyeye tabi tutulan bu eşyalar, genellikle satış, kamu kuruluşlarına tahsis, ekonomik değerini yitirmesi halinde imha suretiyle elden çıkarılmaktadır.

Halen gümrüklerde tasfiye ve ambarlama hizmetleri gümrük memurları eliyle ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu çerçevesinde yürütülmektedir.

Gümrüklerdeki uygulamaya göre, tasfiyeye tabi bir eşya, sırası ile, ambara alınması, raflanması, muhafazası, korunması, yüklenmesi, indirilmesi, nakli, vitrinlenmesi, ihalesi gibi bir sürü hizmet safhalarından geçtikten sonra satışa çıkarılmaktadır.

Tamamen işletmecilik esasına yönelik bu faaliyetler, yıllardan beri genel bütçe prensileri ve usulleri içerisinde yönetilmeye çalışılmıştır.

Bu nedenle gümrüklerimizde tasfiyeye tabi eşya sürekli olarak birikmiş ve dolayısıyla gümrüklerimizin diğer hizmetleri de aksamaya başlamıştır.

Zira 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren araştırılmasına başlanan ve ancak 6 aylık bir zaman içinde tespit edilen bilgilere göre, gümrük denetimi altındaki 1 590 adet depo ve sundurmalarda yaklaşık 577 320 metre-küp eşya ile 21 850 adet vasıtanın bulunduğu, ambar giriş tarihleri itibariyle bu eşya ve vasıtaların takriben 150 milyar değerinde olduğu ve 1946 yılından itibaren günbe gün artarak bugünkü seviyeye eriştiği, o tarihteki yasa çerçevesinde bu eşyaların tasfiyesinin ancak 45 yıl gibi bir zamanda yapılabileceği anlaşılmıştır.

2419 sayılı, 25.2.1981 tarihli Yasa ve bu Yasaya ilişkin tasfiye tüzüğüne göre tasfiyeye tabi eşya ve vasıtaların satışı Devlet Malzeme Ofisi ile Sümerbank Genel Müdürlüğüne yürütülmüş, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca da belirli kamu kuruluşlarına eşya ve vasıta tahsisi yapılmıştır.

Kasım 1983 tarihine kadar geçen ikibuçuk yıl içinde 25 307 adet vasıta (geçmiş yıllar dahil) D.M.O. Genel Müdürlüğüne halka satılmış ve anılan Genel Müdürlük tarafından halka satılan bu vasıtalarından 6 814 500 000 TL. Hazineye gelir sağlanmıştır.

Sümerbank ve D.M.O. Genel Müdürlüklerince satılan eşya miktarı, değer olarak 2 702 642 910 TL.'na ulaşmıştır.

Maliye ve Gümrük Bakanlığınca 2 026 adet vasıta kamu kuruluşlarına verilmiş, 8 706 adet vasıta M.K.E. Kurumuna hurda olarak devredilmiş, 399 adet vasıta eğitim amacıyla ders aracı olarak üzerinde çalışmak üzere meslekî ve teknik okullara teslim edilmiş, 591 012 427 TL. değerinde eşyanın kamu kuruluşlarına tahsisi yapılmış, ayrıca bozulacak neviden 75 000 000 TL. eşyanın tasfiyesi dolmadan öncelikle satışı sağlanmıştır.

Ekim 1983 tarihi itibariyle halen gümrük denetimi altında bulunan 1 120 kapalı ve açık sahalarda yaklaşık 433.000 metre-küp hacminde 22 500 TIR kamyon dolusu eşya ile 14 000 adet vasıta bulunmaktadır.

Bunlara ilaveten D.M.O. sahalarında yaklaşık 6 000 adet vasıta, Sümerbank mağazaları ile depolarında külliyetli miktarda eşya satışa sunulmak üzere beklemektedir.

Gümrüklerde yıllardan beri biriken tasfiyelik eşyanın bugüne kadar geçen üç yıllık zaman içinde ancak % 20'sinin tasfiyesi yapılabilmektedir.

Bu dönem içerisinde yeniden tasfiyeye tabi hale gelmiş olan eşya ve vasıtalar tespit edilmekte olduğundan, anılan rakamlara ilave edilememiştir.

Gümrüklerde tasfiye olayı sürekli bir faaliyet olup gümrük hizmetleri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

Yıllardan beri bu soruna tasfiyenin şekli ve usullerinde mevzuat değişikliği yapılmak suretiyle çare aranmaya çalışılmıştır.

Oysa sorun tamamen ekonomik bir olay olup, faaliyetlerin işletmecilik esasına göre yürütülmemesinden kaynaklanmaktadır.

Gümrüklerin asıl görevi olan ithalat, ihracat, transit gibi hizmetlerin daha iyi yapılmasına imkân hazırlamak maksadıyla Gümrük Kanunu ile Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun gereğince tasfiyesi öngörülen eşyanın, bundan böyle işletmecilik esasına göre yönetilerek ekonomik değerini yitirmeden millî ekonomiye kazandırılması için kanun tasarısında belirtilen faaliyetler kapsamına almak suretiyle bir döner sermaye ile yürütülmesi öngörülmüştür.

GÜMRÜK KANUNUNA GÖRE TASFİYE EDİLECEK EŞYA HAKKINDA DÖNER SERMAYE
KANUN TASARISININ MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Gümrük denetimindeki sundurma, antrepo ve depolarda bulunan ve Gümrük Kanunu ile Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanuna göre tasfiyesi öngörülen eşyanın satış ve tasfiyesi amacıyla bu gibi eşyaların yoğun bulunduğu yerlerde yeterli sayıda döner sermaye işletmelerinin kurulması ve bu işletmelere bir milyar lira sermaye tahsis edilmiştir. Bunun 100 milyon lirası cari yıl bütçesinden karşılanacaktır.

Madde 2. — Döner sermaye işletmelerinin bütün malî ve idarî işlerini bir merkezde düzenlemek ve yönetmek, bütçesini yapmak, bilançosunu, kâr ve zarar hesabını çıkarmak üzere saymanlığı bulunan «Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü» kurulması öngörülmüştür.

Madde 3. — Tahsis edilecek döner sermaye ile;

- a) Gümrük Kanunu ile Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun hükümlerine göre tasfiye edilecek hale gelen eşyanın, ilgili kanun, tüzük ve yönetmelikler uyarınca tasfiyesini yapmak,
- b) Tasfiye edilecek eşyayı gümrük sahası içinde veya dışındaki satış mağazalarında satmak,
- c) Gümrüklerde veya diğer yerlerde depolar, mağazalar ve satış reyonları açmak,
- d) Tasfiye edilebilir duruma gelen eşyadan yurt dışında satış imkânı olanları ihraç etmek,
- e) Tasfiye edilebilecek hale gelen eşyanın satışa sunulmadan önce, özelliklerine göre bakımı, tamiri ve ambalajlanmasını yaparak gerektiğinde parça halinde satışını temin etmek,
- f) Kaçak ve kaçak zannı ile yakalanan eşya ile yolcu beraberisi eşya için sundurmalar, antrepolar, ambarlar ve açık sahalarda işletmek,
- g) Özellikle karayolu sınır gümrük kapılarında her türlü tahmil, tahliye, nakliye, aktarma ve hamallık işlerini yürütmek,

Öngörülmektedir.

Madde 4. — Tahsis edilecek döner sermaye Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine bu amaçla konulan ödeneklerle, aynı yardımlar, döner sermaye faaliyetlerinden elde edilecek kârlar, bağış ve yardımlardan oluşması,

Bağış ve yardımların tahsis olunan sermaye miktarı ile sınırlı olmaksızın sermayeye ilave edilmesi,

Döner sermaye faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılmak üzere işletmeye verilen malların bedelinin tahsis edilen sermayeye mahsubu,

Döner sermaye faaliyetlerinden elde edilen kârların ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye miktarına ulaşıncaya kadar sermayeye ilave olunması,

Ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye miktarına ulaştıktan sonra elde edilen kârların, hesap dönemini takip eden yılın mart ayı sonuna kadar genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere ilgili saymanlığa yatırılması, süresinde saymanlığa yatırılmayan kârların döner sermayenin ita amiri ile sorumlu saymanından veya bu görevleri yürütenlerden, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri dairesinde gecikme zammı ile birlikte müteselsilen tahsil olunması hükmüne bağlanmaktadır.

Madde 5. — Döner sermayenin işletmeler arasında dağılımı, artırılıp azaltılması veya geri alınması işlemlerinin Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü tarafından yapılması öngörülmüştür.

Madde 6. — 1 inci maddeye göre tahsis olunan sermayenin ihtiyaç duyulması halinde Bakanlar Kurulu Kararı ile bir katına kadar artırılması, bu suretle artırılan sermayenin elde edilen kârlarla karşılanması hükmü getirilmiştir.

Madde 7. — Döner sermaye işletmelerince satılacak veya başka suretle elden çıkarılacak eşyanın «Gümrüğe Terkedilen, Terkedilmiş Sayılan, Müsadere Edilen Eşyanın Tasfiyesine İlişkin Tüzük» hükümlerine uygun olarak ilgili gümrük idarelerinden belgeleriyle teslim alınması, bu suretle teslim alınan eşyanın satışından doğan hâsılâtın aylık dönemler itibariyle, % 10'u döner sermaye işletmesinin geliri olarak indirildikten sonra satış tarihini takip eden ayın 15'inci günü çalışma saati sonuna kadar ilgili saymanlığa yatırılması öngörülmektedir.

Madde 8. — 3 üncü maddede belirtilen iş ve faaliyetlerin gerektirdiği gider ve harcamalar ile döner sermaye kadrolarında istihdam edilen personele, genel hükümlere göre yapılacak ödemelerin döner sermayeden karşılanması, döner sermayeden bunlar dışında herhangi bir harcama yapılmaması,

Döner sermayeden yapılan harcamalarla elde edilen gayrimenkullerin, kullanım hakkı döner sermayeye ait olmak üzere hazine adına tescil edilmesi öngörülmektedir.

Madde 9. — Hesap dönemini takip eden iki ay içerisinde her türlü gelir ve gider belgeleri ile bilanço eklerinin Sayıştay'a, bilanço ve eklerinin onaylı birer örneklerinin de aynı süre içerisinde Maliye ve Gümrük Bakanlığına gönderilmesi esas alınmıştır.

Madde 10. — Döner sermayenin hesap döneminin takvim yılı olarak alınması uygun görülmüştür.

Madde 11. — Döner sermaye işletmelerinin her türlü malî ve idarî işlemlerinin yürütülme şekli, muhasebe usullerinin hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenmesi, bu yönetmeliğin Kanunun yürürlük tarihinden itibaren en geç iki ay içinde hazırlanarak Resmî Gazete ile yayımlanması öngörülmüştür.

Madde 12. — Döner sermaye işlemlerinin 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu hükümlerine tabi olmadığı hükmü getirilmiştir.

Madde 13. — Kanunun yürürlük tarihini öngörüyor.

Madde 14. — Kanunun Bakanlar Kurulunca yürütüleceğini belirtiyor.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/479

Karar No. : 19

11 Mayıs 1984

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Maliye ve Gümrük Bakanlığınca hazırlanarak, Bakanlar Kurulunca 27.4.1984 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve 30.4.1984 tarihinde Komisyonumuza havale edilen «Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Döner Sermaye Kanunu Tasarısı» Komisyonumuzun 9.5.1984 tarihli 23 üncü birleşiminde, Hükümet temsilcilerinin de katılmalarıyla görüşüldü.

Bilindiği üzere, gümrük idareleri yurda giren, yurt dışına çıkan yolcuların giriş ve çıkış işlemlerini, yurt dışı edilen, yurda getirilen eşyaların ithalat, ihracat, geçici kabul, transit ve aktarma gibi hizmetlerini, karayolu gümrük kapıları, uluslararası hava alanları ve bazı iç gümrüklerdeki ambar ve sundurma işlerini yapmaktadır.

Bütün bu işlerin yanında, çeşitli nedenlerle gümrüklerde kalan eşyanın tasfiye edilmesi ve tasfiyeye tabi eşyanın sırası ile, ambara alınması, raflanması, muhafazası, korunması, yüklenmesi indirilmesi, nakli, vitrinlenmesi, ihalesi gibi hizmetler gümrük memurları eliyle yapılmaktadır.

Tamamen işletmecilik esasına yönelik bu faaliyetler, yıllardan beri genel bütçe prensipleri ve usulleri içerisinde yürütülmeye çalışılmıştır. Bu nedenlerle, gümrüklerimizde tasfiyeye tabi eşya sürekli olarak birikmiş ve dolayısıyla gümrüklerimizin diğer hizmetleri de aksamaya başlamıştır. Görüşmelerde edinilen bilgilere göre 1946 yılından itibaren 38 yıldan beri gümrüklerde biriken eşyanın tasfiye işleminin yapılamadığı anlaşılmıştır.

Son yıllarda 25.2.1981 tarihli ve 2419 sayılı yasa ve bu yasaya ilişkin tasfiye tüzüğüne göre tasfiyeye tabi eşya ve vasıtaların satışı Devlet Malzeme Ofisi ile Sümerbank Genel Müdürlüğünce yürütülmüş, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca da belirli kamu kuruluşlarına eşya ve vasıta tahsisi yapılmıştır. Ancak, aradan geçen üç yıllık zaman içerisinde biriken eşyanın % 20 sinin tasfiyesi yapılabilmektedir.

Komisyonumuza havale edilen bu tasarı ile, gümrüklerin asıl görevi olan ithalat, ihracat, transit gibi hizmetlerin daha iyi yapılmasına imkân hazırlamak, biriken eşyanın daha kısa zaman içerisinde tasfiyesinin yapılarak Devletin zararını önlemek için «Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü» kurulması ve bütün bu işlerin bu müdürlük tarafından yapılması öngörülmektedir.

Komisyonumuzda yapılan görüşmelerde, söz alan üyeler, hazırlanan tasarinın yerinde ve gerekli olduğuna işaret etmekle birlikte, tasfiye işlemine döner sermaye olarak yaklaşılması yanında kurulacak bir KİT ile daha iyi neticelerin alınabileceği hususu üzerinde de durmuşlardır. Kurulacak Döner Sermaye Merkez Müdürlüğünün bir genel müdürlük haline getirilmesi ve vasıtaların tahsisi işleminin tamamen ortadan kaldırılarak satış suretiyle tasfiyenin yapılmasının faydalı olacağı ayrıca belirtilmiştir.

Diğer yandan;

- Döner Sermaye İşletmelerinin organizasyonu, teşkilatının nasıl teşekkül edeceği,
- Buralarda çalışacak personelin statüsünün ne olacağı,
- Bu işletmelerin hangi teşkilata bağlı olacağı,
- Gümrüklerde bulunan tamiri muhtaç eşya ve vasıtaların tamiri ve kullanılabilir hale gelmesi için ne gibi işlemlerin yapılacağı,

— Tasfiyeye tabi eşyanın satışı sırasında şimdiye kadar meydana gelen aksaklıkların nasıl önleneceği, hususları üzerinde durulmuş. Hüküme temsilcilerinin sorulan sorulara verdikleri cevaplar ve yaptıkları açıklamalar dinlendikten sonra tasarinın tümü benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarinın 1 inci maddesi aynen,

Tasarinın 2 nci maddesi ile kurulması öngörülen Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğünün bir Genel Müdürlük olarak değiştirilmesi Komisyonumuzca kabul edildiğinden, «Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü» ibaresi «Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü» şeklinde düzeltilmiştir. Buna bağlı olarak aynı maddede yer alan «Merkez Müdürlüğü İşletmelerinin» ibaresi «Genel Müdürlük İşletmelerinin» şeklinde ve «İdari yönden bu müdürlüğe bağlı olarak çalışır» ibaresi «İdari yönden bu Genel Müdürlüğe bağlı olarak çalışır» şeklinde değiştirilerek,

Tasarinın 3 üncü maddesinin (b) bendinin sonunda yer alan «satmak» ibaresinden sonra «veya sattırarak» ibaresi eklenerek, aynı şekilde (c) bendinin sonundaki «açmak» ibaresinden sonra «veya açtırmak», (d) bendinin sonundaki «etmek» ibaresinden sonra «veya ettirmek», (e) bendindeki «tamiri ve ambalajlamasını yapmak» ibaresi «tamiri ve ambalajlamasını yaptırmak veya yapmak» şeklinde değiştirilerek,

Tasarinın 4 üncü maddesinin son fıkrası hükmü, yatırılmayan döner sermaye kârlarının gecikme zamanının sayman ve ita amirinden tahsil edileceğini belirtmek amacıyla düzenlendiği halde, bu hususun açıkça ifade edilememiş olması nedeniyle döner sermaye kârlarının da sorumlulardan tahsil edileceği şeklinde yanlış anlamaya sebep olacağı düşüncesiyle fıkraya açıklık getirildiğinden madde bu değişikliklerle,

Tasarinın 5 inci maddesi 2 nci maddedeki değişikliğe paralel olarak «Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğünce» yapılır ibaresi «Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğünce yapılır» şeklinde değiştirilerek,

Tasarinın 6 ncı maddesindeki döner sermaye miktarını belirleyen «Bakanlar Kurulu kararı ile bir katına kadar artırılabilir» ibaresi kuruluşun çalışmalarında daha etkin olabilmesi amacıyla «Bakanlar Kurulu Kararı ile yeterli ölçüde artırılabilir» şeklinde değiştirilerek,

Tasarinın 7 nci maddesinde yer alan «Döner Sermaye İşletmelerince Satılacak veya başka suretlerle elden çıkarılacak eşya» ibaresi metne açıklık kazandırılması amacıyla «Döner Sermaye İşletmelerince tasfiye suretiyle elden çıkarılacak eşya» şeklinde değiştirilerek,

Tasarinın 8, 9, 10, 11, 12 nci maddeleri aynen,

Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğünün teşkilatlandırılması ve mevcut Tasfiye Daire Başkanlığının kadroları ile birlikte Genel Müdürlüğe aktarılması ile ilgili bir metin tasarıya geçici madde olarak eklenerek,

Tasarının Yürürlük ve Yürütme ile ilgili 13 ve 14 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Metin Emiroğlu</i> Malatya	Başkanvekili <i>Aycan Çakıroğulları</i> Denizli	Sözcü <i>Alaatin Fırat</i> Muş
Kâtip Üye <i>Kadir Demir</i> Konya	Ahmet Akgün Albayrak Adana İmzada bulunamadı	<i>Mehmet Deliceoğlu</i> Adıyaman
<i>Nabi Sabuncu</i> Aydın	<i>M. Fenni Islımyeli</i> Balıkesir Muhalefet şerhi ektedir	<i>Ahmet Şamil Kazokoğlu</i> Bolu
<i>N. Oğuzhan Artukoğlu</i> Burdur	<i>İlhan Aşkın</i> Bursa	<i>Onural Şeref Bozkurt</i> Çanakkale
<i>Ünal Akkaya</i> Çorum	<i>Mustafa Kâni Bürke</i> Denizli	<i>İsmail Şengün</i> Denizli Karşı oy yazım eklidir
<i>Ahmet Sarp</i> Diyarbakır Tümüne karşıyım	<i>Metin Yaman</i> Erzincan	<i>İlhan Aras</i> Erzurum
Togay Gemalmaz Erzurum İmzada bulunamadı	<i>M. Hayri Osmanoğlu</i> Gaziantep	<i>İhsan Gürbüz</i> Hatay
<i>İbrahim Fevzi Yaman</i> Isparta	<i>Tülay Öney</i> İstanbul	<i>İbrahim Özbıyık</i> Kayseri
<i>Cengiz Tuncer</i> Kayseri	<i>Mehmet Budak</i> Kırşehir	<i>İsmet Ergül</i> Kırşehir
<i>C. Tayar Sadıklar</i> Çanakkale	<i>Haydar Özalp</i> Niğde	<i>Fehmi Memişoğlu</i> Rize
<i>H. Barış Can</i> Sınop	<i>Enver Özcan</i> Tokat	<i>Fahrettin Kurt</i> Trabzon
	<i>Ferit Melen</i> Van	

KARŞI OY YAZISI

Tasarının öngördüğü işler için bir kuruluşa ihtiyaç olduğu hususundaki görüşe katılmakla birlikte, Gümrük mevzuatına göre tasfiyesi düşünülen ve niteliği itibarıyla ticarî bir mahiyet arz eden konuların Maliye ve Gümrük Bakanlığı bünyesinde kurulacak ve tasfiyeden ihracata kadar varan çeşitlilik içinde inisiyatifi olmayan bir devlet dairesi ile etkin ve yeterli bir şekilde yürütülmesini mümkün görmediğimizden bu tasarıya karşıyız.

İsmail Şengün
Denizli Milletvekili

Fenni İstinyeli
Balıkesir Milletvekili

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Döner Sermaye Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Kuruluş

Amaç ve kapsam

MADDE 1. — Gümrük denetimindeki sundurma, antrepo ve depolarda bulunan ve Gümrük Kanunu ile Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanuna göre tasfiyesi öngörülen eşyanın satış ve tasfiyesi amacıyla gerekli yerlerde ve sayıda tasfiye işleri döner sermaye işletmeleri kurmak ve 100 milyon lirası cari yılda genel bütçeden ödenmek üzere Maliye ve Gümrük Bakanlığına bir milyar lira sermaye tahsis edilmiştir.

Kuruluş

MADDE 2. — Döner sermaye işletmelerinin bütün malî ve idarî işlerini bir merkezden düzenlemek ve yönetmek üzere Saymanlığı bulunan «Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü» kurulur. Merkez Müdürlüğü İşletmelerin bütçesini yapmak, bilançosunu, kâr ve zarar hesabını çıkarmakla görevli olup, döner sermaye işletmeleri malî ve idarî yönden bu müdürlüğe bağlı olarak çalışır.

Döner sermaye ile yapılacak iş ve faaliyetler

MADDE 3. — Tahsis edilen döner sermaye ile yapılacak iş ve faaliyetler şunlardır :

- Gümrük Kanunu ile Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun hükümlerine göre tasfiye edilecek halle gelen eşyanın, ilgili Kanun, Tüzük ve Yönetmelikler uyarınca tasfiyesini yapmak,
- Tasfiye edilecek eşyayı dahilde ve gümrüksüz satış mağazalarında satmak,
- Gümrüklerde veya diğer yerlerde depolar, mağazalar ve satış reyonları açmak,
- Tasfiye edilebilir duruma gelen eşyadan yurt dışında satış imkânı olanları ihraç etmek,
- Tasfiye edilebilecek hale gelen eşyanın satışa sunulmadan önce, özelliklerine göre bakımı, tamiri ve ambalajlamasını yaparak gerektiğinde parça halinde satışını temin etmek,
- Kaçak ve kaçak zannı ile yakalanan eşya ile yolcu beraberisi eşya için sundurmalar, antrepolar, ambarlar ve açık sahalar işletmek,
- Özellikle karayolu sınır gümrük kapılarında her türlü tahmil, tahliye, nakliye, aktarma ve hamallık işlerini yürütmek.

İKİNCİ BÖLÜM

Sermaye, Gelir ve Giderler

Döner sermayenin kaynakları

MADDE 4. — Tahsis edilen döner sermaye, Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine bu amaçla konulan ödeneklerle, aynı yardımlar, döner sermaye faaliyetlerinden elde edilecek kârlar, bağış ve yardımlardan oluşur.

Bağış ve yardımlar tahsis olunan sermaye miktarı ile sınırlı olmaksızın sermayeye ilave olunur.

Döner sermaye faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılmak üzere işletmeye verilen malların bedeli tahsis edilen sermayeye mahsup edilir.

Döner sermaye faaliyetlerinden elde edilen kârlar, ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye miktarına ulaşıncaya kadar sermayeye ilave olunur.

Ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra elde edilen kârlar, hesap dönemini izleyen yılın Mart ayı sonuna kadar genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere ilgili saymanlığa yatırılır. Süresinde say-

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Gümrük Kanununa Göre Tasfiye Edilecek Eşya Hakkında Döner Sermaye Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Kuruluş

Amaç ve Kapsam

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kuruluş

MADDE 2. — Döner sermaye işletmelerinin bütün malî ve idarî işlerini bir merkezden düzenlemek ve yönetmek üzere Saymanlığı bulunan «Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü» kurulur. Genel Müdürlük İşletmelerinin bütçesini yapmak, bilançosunun, kâr ve zarar hesabını çıkarmakla görevli olup, döner sermaye işletmeleri malî ve idarî yönden bu Genel Müdürlüğe bağlı olarak çalışır.

Döner Sermaye ile Yapılacak İş ve Faaliyetler

MADDE 3. — Tahsis edilen döner sermaye ile yapılacak iş ve faaliyetler şunlardır :

- a) Gümrük Kanunu ile Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun hükümlerine göre tasfiye edilecek hale gelen eşyanın, ilgili Kanun, Tüzük ve Yönetmelikler uyarınca tasfiyesini yapmak,
- b) Tasfiye edilecek eşyayı dahilde ve gümrüksüz satış mağazalarında satmak veya sattırmak,
- c) Gümrüklerde veya diğer yerlerde depolar, mağazalar ve satış reyonları açmak veya açtırmak,
- d) Tasfiye edilebilir duruma gelen eşyadan yurt dışında satış imkânı olanları ihraç etmek veya ettirmek,
- e) Tasfiye edilebilecek hale gelen eşyanın satışa sunulmadan önce, özelliklerine göre bakımı, tamiri ve ambalajlamasını yaptırmak veya yapmak, gerektiğinde parça halinde satışını temin etmek,
- f) Kaçak ve kaçak zannı ile yakalanan eşya ile yolcu beraberli eşya için sundurmalar, antrepolar, ambarlar ve açık sahalar işletmek.
- g) Özellikle karayolu sınır gümrük kapılarında her türlü tahmil, tahliye, nakliye, aktarma ve hamallık işlerini yürütmek.

İKİNCİ BÖLÜM

Sermaye, Gelir ve Giderler

Döner Sermayenin Kaynakları

MADDE 4. — Tahsis edilen döner sermaye, Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine bu amaçla konulan ödeneklerle, aynı yardımlar, döner sermaye faaliyetlerinden elde edilecek kârlar, bağış ve yardımlardan oluşur.

Bağış ve yardımlar tahsis olunan sermaye miktarı ile sınırlı olmaksızın sermayeye ilave olunur.

Döner sermaye faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılmak üzere işletmeye verilen malların bedeli tahsis edilen sermayeye mahsup edilir.

Döner sermaye faaliyetlerinden elde edilen kârlar, ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye miktarına ulaşıncaya kadar sermayeye ilave olunur.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

manlığa yatırılmayan kârlar, döner sermayenin ita amiri ile sorumlu saymanından veya bu görevleri yürütenlerden 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri dairesinde gecikme zammı ile birlikte müteselsilen tahsil olunur.

Sermayenin işletmeler arasında dağılımı

MADDE 5. — Döner sermayenin işletmeler arasında dağılımı, artırılıp azaltılması veya geri alınması Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğüne yapılır.

Sermayenin artırılması

MADDE 6. — İhtiyaç duyulması halinde birinci maddeye göre tahsis olunan sermaye, Bakanlar Kurulu Kararı ile bir katına kadar artırılabilir. Bu suretle artırılan sermaye elde edilen kârlarla karşılanır.

Tasfiye edilecek malların döner sermaye işletmelerine teslimi

MADDE 7. — Döner sermaye işletmelerince satılacak veya başka suretlerle elden çıkarılacak eşya, «Gümrüğe Terkedilen, Terkedilmiş Sayılan, Müsadere Edilen Eşyanın Tasfiyesine İlişkin Tüzük Hükümleri»ne uygun olarak ilgili idarelerden belgeleri ile teslim alınır. Bu suretle teslim alınan eşyanın satışından doğan hâsılat aylık dönemler itibarıyla, % 10'u döner sermaye işletmesinin geliri olarak indirildikten sonra, satış tarihini izleyen ayın 15 inci günü çalışma saati sonuna kadar ilgili saymanlığa yatırılır.

Giderlerin karşılanması

MADDE 8. — 3 üncü maddede belirtilen iş ve faaliyetlerin gerektirdiği gider veya harcamalar ile döner sermaye kadrolarında istihdam edilen personele, genel hükümlere göre yapılacak ödemeler döner sermayeden karşılanır. Döner sermayeden bunlar dışında herhangi bir harcama yapılamaz.

Döner sermayeden yapılan harcamalarla elde edilen gayrimenkuller, kullanım hakkı döner sermayeye ait olmak üzere Hazine adına tescil edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Bilanço, gelir ve gider belgelerinin gönderilmesi

MADDE 9. — Hesap dönemini izleyen iki ay içerisinde her türlü gelir ve gider belgeleri ile bilanço ve ekleri Sayıştaya; bilanço ve eklerinin onaylı birer örnekleri de aynı süre içerisinde Maliye ve Gümrük Bakanlığına (Muhasebat Genel Müdürlüğüne) gönderilir.

Hesap dönemi

MADDE 10. — Döner sermayenin hesap dönemi takvim yılıdır.

Yönetmelik

MADDE 11. — Döner sermaye işletmelerinin her türlü malî ve idarî işlemlerinin yürütülme şekli ve muhasebe usulleri hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bu yönetmelik Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren en geç iki ay içinde hazırlanır ve Resmî Gazete ile yayımlanır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Ödenmiş sermaye tahsis edilen sermaye tutarına ulaştıktan sonra elde edilen kârlar, hesap dönemini izleyen yılın mart ayı sonuna kadar genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere ilgili saymanlığa yatırılır. Zamanında yatırılmayan kârlar için 6183 sayılı Amme Alacaklarını Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre hesaplanacak gecikme zamları döner sermaye ita amiri ve saymanından yarı yarıya tahsil olunur. Maliye ve Gümrük Bakanlığınca ek süre verilmesi halinde bu süre için gecikme zammı aranmaz.

Sermayenin İşletmeler Arasında Dağılımı

MADDE 5. — Döner sermayenin işletmeler arasında dağılımı, artırılıp azaltılması veya geri alınması Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğüne yapılır.

Sermayenin Artırılması

MADDE 6. — İhtiyaç duyulması halinde birinci maddeye göre tahsis olunan sermaye, Bakanlar Kurulu Kararı ile yeterli ölçüde artırılabilir. Bu suretle artırılan sermaye elde edilen kârlarla karşılanır.

Tasfiye Edilecek Malların Döner Sermaye İşletmelerine Teslimi

MADDE 7. — Döner Sermaye İşletmelerince tasfiye suretiyle elden çıkarılacak eşya, «Gümrüğe Terkedilen, Terkedilmiş Sayılan, Müsadere Edilen Eşyanın Tasfiyesine İlişkin Tüzük Hükümleri» ne uygun olarak ilgili idarelerden belgeleri ile teslim alınır. Bu suretle teslim alınan eşyanın satışından doğan hâsulat aylık dönemler itibarıyla, % 10'u döner sermaye işletmesinin geliri olarak indirildikten sonra satış tarihini izleyen ayın 15 inci günü çalışma saati sonuna kadar ilgili saymanlığa yatırılır.

Giderlerin Karşlanması

MADDE 8. — Tasarının 8 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Bilanço, Gelir ve Gider Belgelerinin Gönderilmesi

MADDE 9. — Tasarının 9 uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hesap Dönemi

MADDE 10. — Tasarının 10 uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yönetmelik

MADDE 11. — Tasarının 11 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Uygulanmayacak hükümler

MADDE 12. -- Döner sermaye işlemleri 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu hükümlerine tabi değildir.

Yürürlük

MADDE 13. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 14. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

27.4.1984

Başbakan

T. Özal

Devlet Bakanı - Başbakan Yardımcısı

İ. K. Erdem

Devlet Bakanı

S. N. Türel

Devlet Bakanı V.

A. Tenekeci

İçişleri Bakanı

A. Tanrıyar

Millî Eğitim Gençlik ve Spor B. V.

A. M. Yılmaz

Ulaştırma Bakanı

V. Atasoy

Sanayi ve Ticaret Bakanı

H. C. Aral

Devlet Bakanı

K. Oksay

Devlet Bakanı

A. Tenekeci

Adalet Bakanı

M. N. Eldem

Dışişleri Bakanı

V. Halefoğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

İ. S. Giray

Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanı

H. H. Doğan

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

C. Büyükbaş

Devlet Bakanı

A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı V.

K. Oksay

Millî Savunma Bakanı

Z. Yavuztürk

Maliye ve Gümrük Bakanı

V. Arıkan

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı

M. Aydın

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. Kalemli

Kültür ve Turizm Bakanı

M. M. Taşcıoğlu

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Teklif Ettiği Metin)

Uygulanmayacak Hükümler

MADDE 12. — Tasarının 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — Maliye ve Gümrük Bakanlığı bünyesinde bulunan Tasfiye Daire Başkanlığı kaldırılmıştır.

Bu Kanunun 2 nci maddesinde kurulması öngörülen «Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü» 13.12.1983 tarih ve 174 sayılı Kanun Hükmünde Kararname Hükümlerine göre teşkilatlandırılır. Teşkilatlanma tamamlanıncaya kadar hizmetler mevcut Tasfiye Daire Başkanlığı tarafından yürütülmeye devam olunur.

Yeni teşkilatlanma nedeniyle sınıf, unvan ve kadro dereceleri değişmeyen Tasfiye Dairesi Başkanlığı personeli, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın, Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü kadrolarına atanmış sayılır, değişenler 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre atanırlar. Bu personelin eski kadrolarına ait aylık ek gösterge ve her türlü zam ve tazminat hakları yeni görevlerinde kaldıkları sürece şahıslarına bağlı olarak saklı tutulur.

Yürürlük

MADDE 13. — Tasarının 13 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 14. — Tasarının 14 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

